

Møte tirsdag den 25. mars 2014 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 54):

1. Innstilling fra valgkomiteen om nytt valg av varamedlem til Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling (Innst. 146 S (2013–2014))
2. Innstilling fra valgkomiteen om nytt valg av varamedlem til Stortingets delegasjon til Nordisk råd (Innst. 147 S (2013–2014))
3. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
4. Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister (Innst. 145 S (2013–2014), jf. Dokument 8:4 S (2013–2014))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Torgeir Knag Fylkesnes om innføring av to barnehageopptak i året (Innst. 142 S (2013–2014), jf. Dokument 8:10 S (2013–2014))
6. Stortingets vedtak til lov om endringer i gjeldsordningsloven og dekningsloven mv. (Lovvedtak 41 (2013–2014), jf. Innst. 144 L (2013–2014) og Prop. 155 L (2012–2013))
7. Stortingets vedtak til lov om endringer i adopsjonsloven mv. (Lovvedtak 42 (2013–2014), jf. Innst. 143 L (2013–2014) og Prop. 171 L (2012–2013))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og eiendomsmeglingsloven mv. (klagenemndbehandling, oppgjør av eiendomshandler mv.) (Lovvedtak 43 (2013–2014), jf. Innst. 116 L (2013–2014) og Prop. 188 L (2012–2013))
9. Referat

Presidenten: Representantene Kari Henriksen, Sverre Myrli, Anders B. Werp, Anette Trettebergstuen, Tor André Johnsen, Tone Merete Sønsterud, Kenneth Svendsen, Jan Arild Ellingsen, Kjell-Idar Juvik, Hege Haukeland Liadal, Bjørn Lødemel, Kristian Norheim og Tom E. B. Holthe, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Elin Rodum Agdestein, Gunnar Gundersen, Svein Roald Hansen, Heikki Eidsvoll Holmås, Irene Johansen, Hans Andreas Limi, Jørund Rytman og Geir S. Toskedal om permisjon i tiden fra og med 25. mars til og med 27. mars, alle for å delta i møte i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen i Reykjavik
- fra Venstres stortingsgruppe om velferdspolispermisjon for representanten Ola Elvestuen i dagene 25. og 26. mars
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Sonja Mandt i tiden fra og med

26. mars til og med 28. mars for å delta i møte i arbeidsgruppe i Den parlamentariske Østersjøkonferansen i Tromsø

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Rogaland fylke, Marie Brekke, har for tiden fødselspermisjon og er av den grunn forhindrede fra å møte i Stortinget under representanten Geir S. Toskedals permisjon.

Fra første vararepresentant for Oslo, Ingunn Gjerstad, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Heikki Eidsvoll Holmås' permisjon, av velferdsgrunner.

Fra første vararepresentant for Nord-Trøndelag fylke, Gunnar Viken, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Elin Rodum Agdesteins permisjon, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Anette C. Elseth

For Buskerud fylke: Tone Heimdal Brataas

For Hedmark fylke: Rangdi Wetterhus Krogstad

For Oslo: Olivia Corso Salles og Guri Melby

For Rogaland fylke: Per Kåre Foss

For Nord-Trøndelag fylke: Erik Fløan

For Østfold fylke: Wenche Olsen og Fredrik Bjørnebekk

For Vestfold fylke: Steinar Gullvåg 26.–27. mars

Presidenten: Anette C. Elseth, Tone Heimdal Brataas, Rangdi Wetterhus Krogstad, Olivia Corso Salles, Guri Melby, Per Kåre Foss, Erik Fløan, Wenche Olsen og Fredrik Bjørnebekk er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Børge Brende overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen vil framsette et representantforslag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:05:00]: Jeg vil på vegne av meg sjøl, Torgeir Micaelsen og Lise Christoffersen legge fram representantforslag om oppgradering og gjenåpning av Steinberg stasjon i Buskerud, som planlagt i desember 2014.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:05:28]

Innstilling fra valgkomiteen om nytt valg av varamedlem til Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling (Innst. 146 S (2013–2014))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:05:44]

Innstilling fra valgkomiteen om nytt valg av varamedlem til Stortingets delegasjon til Nordisk råd (Innst. 147 S (2013–2014))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:06:02]

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

Utenriksminister Børge Brende [10:06:31]: I hjertet av Europa er vi i dag konfrontert med alvorlige brudd på folkerettens grunnprinsipper og en maktpolitikk som tilhører en annen tid. La meg være helt klar på hva vi nå er vitne til: For første gang siden andre verdenskrig har en europeisk stat med makt annektert en del av et naboland.

Vi er i en ny fase i Russlands forhold til omverdenen. Under forrige ukes seremoni i Kreml undertegnet Russlands president en traktat som innlemmer Krim og byen Sevastopol i Den russiske føderasjon. Dette skjedde etter at Russland hadde sikret seg full militær kontroll over den ukrainske halvøya og etter en folkeavstemning som strider mot både ukrainsk rett og folkeretten.

Norge har i likhet med våre allierte og samarbeidspartnere i NATO og EU fordømt Russlands fremgangsmåte. Folkerettslig har ingen stat rett til å intervenere overfor andre stater med væpnet makt, gjennom tvang og annen utilbørlig innblanding, enten de gjør det selv eller gjennom støtte til lokale aktører.

Russland begrunner sine handlinger med behovet for å beskytte russiskspråklige utenfor landets grenser. De påberoper seg også historiske rettigheter. Det finnes ingen uavhengige rapporter om overgrep mot russiskspråklige minoriteter på Krim eller i det østlige Ukraina. Dersom Russland virkelig mener at det foregår overgrep i stor skala, burde landet ha benyttet seg av mekanismene som er etablert med tanke på slike situasjoner, innenfor rammen av FN, Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa, OSSE. Det har Russland ikke gjort.

Minoritetenes situasjon er en utfordring i mange land, også i Ukraina. Her har ukrainske myndigheter et stort ansvar. Dette tok jeg opp med den fungerende presidenten da den finske utenriksministeren og jeg nylig besøkte Kiev.

FN-pakten forbyr bruk av eller trussel om væpnet makt mot en annen stats territorielle integritet og politiske uavhengighet. Videre forbyr FN-pakten innblanding i en annen stats indre anliggender. Her må vi være tydelige. Situasjonen i Ukraina har ikke berettiget noen unntak fra disse to forbudene.

De siste ukene har det internasjonale samfunnet forsøkt å få Russland med på en dialog om en fredelig løsning på konflikten. Russland har også fått klar beskjed om at folkerettsstridige handlinger må få konsekvenser.

Russland står i dag isolert. Det ble bekreftet da FNs sikkerhetsråd behandlet krisen i Ukraina. Dessverre har ikke russiske myndigheter endret kurs.

Det er fortsatt grunn til uro over Russlands videre tilnærming overfor Ukraina. Derfor har EU, USA og andre land vedtatt ytterligere restriktive tiltak.

Norge har sluttet opp om EUs tiltak og følger opp vedtakene i NATO. I den krisen vi nå står oppe i, er det avgjørende at vi viser solidaritet med våre allierte i NATO og koordinerer oss med våre partnere i EU.

NATO vektlegger behovet for en politisk løsning og har samtidig tatt skritt for å berolige allierte som føler sin sikkerhet truet. NATO ser også på hvordan samarbeidet med Ukraina kan styrkes.

Det må ikke være noen tvil om vår holdning til at et stort land, i strid med folkeretten, annekterer deler av et mindre lands territorium.

Denne krisen angår oss alle, men er likevel ikke et bilateralt spørsmål mellom Norge og Russland. Det er i Norges interesse å fortsette samarbeidet med Russland om utfordringer vi bare kan finne løsninger på i fellesskap, innen ansvarlig ressursforvaltning, miljøvern og økonomi. Norge ønsker å videreføre den gode kontakten som allerede finnes mellom våre to folk – den som har ført til åpnere grenser og større gjensidig forståelse, ikke minst i nord. Vi skal fortsatt være en forutsigbar nabo med en konsekvent bilateral politikk, men den må være basert på folkeretten.

I en situasjon hvor en stormakt utfordrer den etablerte verdensordenen, må vi slå ring om våre felles verdier. Vi må dra lærdom av det 20. århundret, dets katastrofer, men også dets dyrekjøpte nyvinninger. I det 21. århundret er verden mer enn noen gang preget av gjensidig avhengighet og sårbarhet. Ingen stat kan på sikt trygge velferd for egne innbyggere eller sikre sine langsiktige interesser ved å sette folkeretten til side. Det er derfor stater i vår tid formulerer sin utenrikspolitikk og fremmer sine interesser gjennom internasjonalt samarbeid og samordning.

I en globalisert og tett sammenvevd verden inntar stadig flere stater et vinn-vinn-perspektiv i sin tilnærming til utenrikspolitikken. De innser at økt handel og velstand gagnar alle. Noen henger fast i et syn på internasjonal politikk som et nullsumspill. Men en gevinst for andre innebærer ikke nødvendigvis et tap for en selv. Som regel er det motsatt.

I likhet med FN var etableringen av NATO en uvurderlig byggestein i den multilaterale arkitekturen som ble reist etter andre verdenskrig. NATO har sikret fred og frihet i Europa. Historiens mest vellykkede allianse vil fortsatt være grunnpilaren i vår sikkerhetspolitikk. Forholdet mellom USA og Norge er tettere enn noen gang, og USA forblir vår viktigste allierte. Vi er igjen blitt minnet om behovet for å ha et sterkt og robust forsvar. I NATO er det et fåtall land som har økt forsvarsbudsjettet. Norge er blant dem. Norge vil fortsatt bidra til å bevare NATOs forsvarevne og ytterligere styrke alliansens politiske slagkraft. På NATOs toppmøte i Wales i september skal vi sammen gjøre alliansen bedre rustet til å møte fremtidens utfordringer.

NATO har vist en imponerende tilpasningsevne i skiftende sikkerhetspolitiske landskap. Samtidig består kjernefunksjonene. Til sjuende og sist dreier det seg om å

trygge sikkerheten for befolkningen i medlemslandene og bidra til stabilitet i alliansens omgivelser.

De senere årene har de nordiske landene styrket det utenriks- og forsvarspolitiske samarbeidet. Luftovervåkingsoppdraget på Island i februar var en milepæl. Dette samarbeidet fremheves i alliansen som et eksempel på utmerket partnerskapsarbeid.

For Norge har NATO-medlemskapet vært en forutsetning for å utvikle et godt naboskap med Russland. Alliansen har styrket stabiliteten i nord ved å gi tyngde til vår egen kapasitet og innsats. Russland har hatt grense mot NATO i nord siden 1949. Dette er Russlands mest fredelige grense.

Våre sikkerhetspolitiske utfordringer blir stadig mer sammensatte og uforutsigbare. Angrepet på In Amenas-anlegget i Algerie var en tragisk påminnelse om sammenhengen mellom svake stater, kriminalitet, terrorisme og religiøs fanatisme. Derfor innleder vi et arbeid for å bedre oversikten over disse truslene og utarbeide forslag til hvordan vi kan møte dem. Her vil også utfordringer knyttet til sjørøveri og digitale trusler inngå.

Den internasjonale rettsordenen er en usynlig, men vesentlig arkitektur. Vi tar den som oftest for gitt. Det er imidlertid den som gir rammebetingelser, forutsigbarhet og mulighet for å ha tillit til utvikling av løsninger for fremtiden. Slike internasjonale spilleregler reflekterer vi ikke over ofte nok. De er likevel nødvendige forutsetninger for å kunne håndtere ressursutnyttelse til havs, beskyttelse av naturmiljøet, luftfart, en omfattende varehandel og digital samhandel, komplekse finans- og investeringsoperasjoner, men også grenseoverskridende rettsåndhevelse i møte med internasjonale terrortrusler. Vi slutter oss til felles regler for mer effektivt å møte kollektive utfordringer der den enkelte stat ellers står maktesløs. Vi slutter oss til felles regler fordi det er riktig, men også fordi det gagnar våre egne interesser. Dette gjelder ikke bare små og mellomstore land, men også store.

Derfor må vi slå ring om de verdiene og den verdensordenen vi tror på. Den er tuftet på prinsippet om at vi oppnår mest velferd for våre innbyggere når vi samarbeider og handler med andre land og legger FN og bindende folkerett til grunn for statenes samkvem.

Norges velferd hadde ikke vært mulig uten en internasjonal rettsorden og en global handel som fungerer. Ifølge Verdens handelsorganisasjon, WTO, er den reelle verdien av global handel åttedoblet siden 1970. Utviklingen er uten sidestykke. Den har befestet den gjensidige avhengigheten og skjebnefellesskapet mellom nasjonene. Forholdet til utlandet er blitt minst åtte ganger viktigere. Internasjonal rettsorden og robuste multilaterale systemer kan hjelpe oss gjennom akutte og langvarige kriser. Og vi må være fleksible nok til å tilpasse systemene til en verden i endring.

Se bare på den globale økonomiske krisen som oppsto etter Lehman Brothers' konkurs i 2008. Finansmarkedene var nær ved å kollapse. Den globale økonomiens livsnerve ble rammet. Verdenshandelen falt med 12 pst. Likevel ble finanskrisen en resesjon, ikke en depresjon som på 1930-tallet. Den gang stupte verdenshandelen med

50 pst. på få år, og det globale bruttonasjonalproduktet falt med 25 pst. Vi unngikk en ny depresjon fordi landene fortsatte å handle med hverandre. I tillegg ble vi enige om ukonvensjonelle virkemidler for å stimulere både finans- og pengepolitikken. Det internasjonale handelssystemet besto testen som et bolverk mot økt proteksjonisme og nasjonalisme.

En vellykket Doha-runde vil være et vesentlig bidrag for å sikre den globale økonomiske vekstkraften i de kommende år. En slik vekstkraft er nødvendig for å bekjempe fattigdom og for å kunne skape de nye 600 millioner jobbene den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILO sier må komme på plass før 2020. Alle må bidra for å sikre at vi kommer i mål med Doha-utviklingsrunden. Også Norge må være villig til å gi for å oppnå noe.

Nettopp derfor ønsker regjeringen et taktskifte i arbeidet med å fremme global handel.

Vi vil intensivere innsatsen for å oppnå enighet om en global handelsavtale.

Enigheten på WTO-møtet på Bali før jul åpner mulighetene for å gjenoppta forhandlingene om de vanskeligste spørsmålene i Doha-runden. På denne bakgrunn har regjeringen startet arbeidet med en melding til Stortinget om viktigheten av en offensiv politikk for globalisering og frihandel.

En globalisering preget av økt handel og teknologiutvikling har redusert gapet mellom den fattige og den rike del av verden. Men i mange land har forskjellene økt. Lønningene for deler av middelklassen har stått stille. En inkluderende vekst som skaper jobber, og som kommer alle til gode, er avgjørende for legitimiteten til vårt økonomiske system.

Det motsatte øker faren for sosial uro, samtidig som den sosiale mobiliteten svekkes. Norge bidrar til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller globalt gjennom vårt høye bistandsnivå og ikke minst gjennom regjeringens nye satsing på utdanning. I Europa bidrar vi gjennom EØS-midlene, som utgjør om lag 3 mrd. kr årlig i perioden fra 2009 til 2014. I Hellas går nå deler av EØS-midlene til tiltak for å hjelpe kriserammede familier.

Regjeringen vil øke satsingen på økonomisk diplomati. Utenrikstjenesten skal fremme norske næringsinteresser.

I dag er det om lag 250 000 ansatte i norske selskaper i utlandet. Det er like mange som i hele den norske fastlandsindustrien til sammen. Bare i Afrika er antall ansatte i norske selskaper tredoblet på tre år.

Selskaper som vokser mye ute, vokser også hjemme – ta f.eks. Telenor. Det er ikke nødvendigvis slik at bedrifter som etablerer seg utenlands, legger ned virksomhetene her hjemme. Ofte er det motsatt.

Verdens fem største økonomier er i dag USA, Kina, Japan, Tyskland og Frankrike. Innen ti år vil India og Brasil trolig gå forbi Tyskland og Frankrike. Sju av de ti raskest voksende økonomiene i fjor var afrikanske.

Den globale veksten, og ikke minst veksten i global etterspørsel, kommer først og fremst i markeder som er mer krevende enn våre tradisjonelle handelspartnere, de såkalte fremvoksende økonomiene. Det nødvendiggjør særlig innsats fra vår utenrikstjeneste.

Mot dette bakteppet vil regjeringen gjennomføre et taktskifte i arbeidet med å fremme norske næringsinteresser internasjonalt.

Norge vil også styrke sin diplomatiske tilstedeværelse i disse fremvoksende økonomiene.

Utenriktjenesten skal fremme norske næringsinteresser på en strategisk og mer målrettet og helhetlig måte. Bruken av virkemiddelapparatet skal samordnes bedre med næringslivets behov. Det Innovasjon Norge gjør hjemme, må speiles i arbeidet ved utestasjonene.

Derfor styrker vi også næringslivssatsingen i Utenriksdepartementet ved å samle arbeidet med næringsfremme, økonomisk diplomati, energi og en fremtidsrettet utviklingspolitikk.

Det er viktig for vår konkurransekraft at norske bedrifter lykkes i nye markeder, men også i de markedene som allerede er de viktigste for oss.

Mer enn 70 pst. av vår utenrikshandel er med EU-landene. Handel, kultur, historie og verdier binder oss sammen. Slik vil det være i overskuelig fremtid.

Forholdet til Europa og EØS-avtalen er av fundamental betydning og visker langt på vei ut grensene mellom innenrikspolitik og utenrikspolitik.

Norsk næringsliv ønsker og trenger felles europeiske regelverk, med like rammevilkår. Vi må bli tidligere engasjert og dypere involvert i EUs lovgivningsprosess.

Vi må utnytte mulighetene som oppstår når Europa reiser seg økonomisk – ikke bare med tanke på handel og næringsliv, men også på kulturfeltet, innen turisme, utdanning, forskning og en rekke andre områder.

Koordineringen av EU-arbeidet er avgjørende for best å ivareta interessene til norske borgere, bedrifter og kommuner. Regjeringen har derfor en egen statsråd for EØS-saker og forholdet til EU. Statsråd Vidar Helgesen og jeg jobber tett sammen om vårt forhold til Europa.

Som en følge av Schengen-samarbeidet er Middelhavet vårt grensehav like mye som Skagerrak. Europas nabolag er vårt nabolag. Det er i vår interesse at landene i Midt-østen og Nord-Afrika er stabile og gir sine innbyggere økte økonomiske muligheter. Regjeringen har tatt initiativ til at Norge bidrar aktivt inn i EUs middelhavspolitik, som bl.a. har som mål å hindre katastrofer som den vi så ved øya Lampedusa i fjor høst.

Norsk bistand skal bidra til stabilitet, demokrati, menneskerettigheter og inkluderende økonomisk utvikling i Nord-Afrika og Sahel. Slik kan utviklings-, utenriks- og europapolitikken trekke i samme retning. Slik tar vi et felles europeisk ansvar sammen med våre naboer.

Statsråd Helgesen vil holde en egen redegjørelse for Stortinget om EU- og EØS-saker i slutten av mai.

En samlet politikk for nordområdene ble løftet frem av regjeringen Bondevik II i St.meld. 30 for 2004–2005 Muligheter og utfordringer i nord. Den ble videreutviklet av Stoltenberg II-regjeringen. Vi tar et nytt steg.

Samtidig som maktforskyvningen dreier mot øst og sør, får stadig flere øynene opp for nord. I løpet av det siste året er flere nye og viktige land tatt opp som observatører i Arktisk råd. Norge ønsker å integrere og utvikle en rolle for observatørene i rådets arbeid.

Norge samarbeider nært med formannskapene i Arktisk råd og ønsker også et tett samarbeid med USA om deres kommende formannskap i 2015–2017. Vi vil sikre en bærekraftig forvaltning av miljøet og ressursene i nord, styrke kunnskapen om de endringene som skjer i Arktis, og legge til rette for økt næringslivsaktivitet.

Havretten er ett av flere eksempler på at juridiske rammeverk gagnar både internasjonal stabilitet og våre økonomiske interesser. Havretten definerer forutsetningene for kyststatenes særlige rettigheter og plikter. Sammen med de andre kyststatene i nordområdene er Norge opptatt av å ligge i forkant av utviklingen og ta ansvar for at ny aktivitet i områdene skjer under sikre og forutsigbare rammer.

I nordområdene møtes innenrikspolitikken og utenrikspolitikken. Vi skal være ledende på kunnskap i nord. Vi må sørge for bedre infrastruktur. Vi styrker beredskapen innen redning og miljø- og oljevern. Og vi må sørge for effektive og forutsigbare planprosesser, slik at gode næringsprosjekter kan bli realisert, med respekt for gjeldende konsultasjonsordninger med samiske interesser.

Siden andre verdenskrig har vi vært vitne til en styrking av de globale og europeiske menneskerettighetene ved utvikling av institusjoner som bidrar til å fremme menneskerettighetene og forutsetningene for demokrati, åpenhet og deltakelse.

Menneskerettighetene er imidlertid under økende press i flere land – ikke alene ved uhyrlige overgrep overfor sivilbefolkningen i Syria og i andre konflikter, men også ved bl.a. brudd på ytringsfriheten, forenings- og forsamlingsfriheten og diskrimineringsforbudet mot religiøse og seksuelle minoriteter i flere land.

Vi kan ikke ta menneskerettighetsvernet for gitt. Derfor er det viktig i vår utenrikspolitik å forsvare menneskerettighetene. Det må vi gjøre ved å videreutvikle strategiske allianser på tvers av regionene og med det sivile samfunn. Dette medfører behov for et taktskifte i utenrikspolitikken for å respondere på økt press som truer menneskerettighetene.

Regjeringen vil derfor fremme en egen stortingsmelding om menneskerettighetenes økte betydning i utformingen av utenriks- og utviklingspolitikken. Det er 15 år siden sist en slik melding ble fremmet for Stortinget.

Vi skal bidra til å styrke kvinners rett til medvirkning og reell innflytelse i politiske prosesser og samfunnsliv og bekjempe diskriminering i lovgivning og praksis.

Vi skal fortsette det målrettede arbeidet mot dødsstraff. Vi må være langsiktige og orientert mot konkrete resultater.

Vi kan aldri godta forsøk på å relativisere menneskerettighetene. Myndigheter skal ikke kunne omgå menneskerettighetene under henvisning til tradisjonelle verdier, nasjonal suverenitet og ikke-innblandingsprinsippet. Dette bryter med vedtak fattet både i FN og i ulike regionale fora.

Menneskerettighetene er hardt tilkjempede rettigheter. De mest sentrale FN-konvensjonene om menneskerettigheter er bredt akseptert og ratifisert av et overveldende flertall av verdens land.

Menneskerettigheter er én av FNs tre hovedpilarer. Da er det uholdbart at f.eks. Høykommissæren for menneske-

rettigheter bare tilføres 3 pst. av FNs totalbudsjett. Regjeringen vil øke støtten til Høykommissæren når vi i vår innleder forhandlinger om våre bidrag for en ny treårsperiode.

Vi har også ansvar for å følge opp våre egne forpliktelser. Jeg vil møte på landhøringen av Norge i FNs menneskerettighetsråd i april, og jeg er glad for at en nå er på god vei til å opprette en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter under Stortinget. Det sender et klart og tydelig signal.

Vi lever i en geopolitisk brytningstid. Den økonomiske veksten i andre verdensdeler medfører betydelig global maktforskyvning. Økonomisk og politisk innflytelse flyttes sørover og østover.

I 1980 var USAs økonomi ti ganger større enn Kinas. 30 år senere er den «bare» dobbelt så stor. Finanskrisen forsterket denne trenden. Mens Kinas økonomi har vokst med 50 pst. siden 2008, har det meste av Europa stått stille.

Den globale maktforskyvningen viser at det er sammenheng mellom den økonomiske utviklingen og hvem som øker sin politiske innflytelse – og hvem det er som sakker akterut.

Kina er anslått å gå forbi USA som verdens største økonomi en gang mellom 2020 og 2030. Selv om økonomisk makt gir økt politisk innflytelse, vil jeg advare mot å tro at vi har fått en helt ny verdensorden.

Den fremste forutsetningen for å bevare den eksisterende verdensordenen er ikke at det relative styrkeforholdet mellom statene er konstant, men at alle følger folkeretten og deltar i etablerte samarbeidsstrukturer.

USA vil forbli verdens mest innflytelsesrike stat i lang tid fremover. Ingen nasjon besitter tilsvarende politisk, økonomisk, militær, teknologisk og vitenskapelig tyngde som USA. USA har i tillegg et nettverk av allierte og partnere, vevd sammen av verdier og historie.

Det er liten tvil om at to nasjoner vil skille seg klart ut i politisk, økonomisk og militær styrke: USA og Kina. Men dette betyr ikke at vi vender tilbake til den kalde krigens nullsumspill mellom to supermakter.

Når verdenskartet er nytt, må vi også ha nye briller for å tolke det riktig. Den gjensidige avhengigheten mellom USA og Kina står i veien for en gjentakelse av den todelte verden som de fleste av oss vokste opp med. USA og Kina er konkurrenter, men den ene kan ikke lykkes hvis den andre mislykkes. Økt handel og globalisering har brakt dem sammen i et vann-vinn-forhold.

Kinas velferd avhenger av eksporten til vestlige markeder, på samme måte som verdensøkonomien vil stagnere uten vekst i Kina. Inntrykket av en verden med to maktsentre balanseres ytterligere ved at også andre makter vokser frem.

I lys av maktforskyvningen vil regjeringen styrke sin diplomatiske tilstedeværelse i og samarbeide med de fremvoksende økonomiene, ikke bare i Asia, men også i Afrika og Latin-Amerika.

Vi øker vårt økonomiske samkvem, inngår handelsavtaler og støtter opp om norske bedrifter som ønsker å satse i disse regionene. Politisk knytter vi sterkere bånd til en rekke sentrale land og til regionale organisasjoner med økende innflytelse, som ASEAN i Asia, som etablerer et

eget indre marked i 2015, og Den afrikanske union, som spiller en stadig mer sentral rolle i Afrika. Vi støtter opp om fremveksten av regionale mekanismer for samarbeid og konfliktløsning på steder hvor slike strukturer har stått svakt.

Vi kan ikke ta for gitt at alle de fremvoksende økonomiene deler vårt politiske tankegods fullt ut. Da er det vår plikt å holde fast på etablerte kjøreregler for samarbeid og hardt tilkjempede universelle menneskerettigheter. Det gjelder å sikre at nye makter glir inn i en eksisterende verdensorden, istedenfor at de skaper seg en ny.

Norge ønsker et nært og godt forhold til Kina. Regjeringen legger derfor vesentlig vekt på å gjenopprette den politiske dialogen med Kina. Å gjenoppta det brede samarbeidet er både i norsk og i kinesisk interesse.

Vi må være klar over at det ikke finnes noen enkle løsninger i denne saken. Normalisering av forholdet kan fortsatt ta tid.

Regjeringens utviklings- og utenrikspolitikk skal bidra til økt demokratisering, fremme av menneskerettighetene og tiltak som bringer mennesker ut av fattigdom. Vi vet at handel, investering og næringsutvikling skaper vekst og varig endring. Derfor legger vi økt vekt på resultater og samarbeid med næringslivet. Uten en sterk privat sektor med små og mellomstore bedrifter blir det ingen utvikling. Landene må selv legge grunnlaget, slik at de kan utvikle seg fra utviklingsland til mellominntektsland.

I dag er den norske bistanden spredt på 112 land og en rekke tematiske områder. En sterkere konsentrasjon gjør bistanden mer effektiv. Dette har også OECD pekt på i sin gjennomgang av norsk bistand. Et første steg i en slik omlegging kommer i neste års budsjett.

Vår overordnede ambisjon er å bidra til å utrydde all ekstrem fattigdom. Over 1 milliard mennesker må greie seg på mindre enn 1,25 dollar dagen. Men for første gang i historien er det mulig å se for seg en verden uten ekstrem fattigdom.

Fra 1990 til 2010 har andelen ekstremt fattige blitt halvert. Samtidig har vi hatt en voldsom befolkningsvekst. Siden 1990 er vi blitt 1,7 milliarder flere mennesker på jorda. Det er flere mennesker enn det fantes på jorda i 1900. Vi har altså greid å redusere fattigdommen, samtidig som verdens befolkning har økt kraftig.

Ifølge FN vil det i 2050 være nesten 10 milliarder mennesker på jorda. De neste 15 årene vil etterspørselen etter mat, vann og energi øke med henholdsvis 35, 40 og 50 pst.

Når 780 millioner mennesker i dag mangler tilgang til rent vann, når en tredjedel av verdens befolkning mangler tilgang til sanitærløsninger, og når 1,2 milliarder mennesker mangler tilgang til elektrisitet, er det vår felles oppgave å finne gode løsninger.

Varig fattigdomsreduksjon forutsetter inkluderende økonomisk vekst, økt handel, innovasjon og entreprenørskap – og at vi utnytter de utallige mulighetene som ligger i ny teknologi. Vi skal bidra til at verdenssamfunnet når de ambisiøse målene vi har satt oss.

Da USAs president talte i Ghanas parlament, fortalte han om sin far, som vokste opp som gjeter i en landsby i Kenya. Da Obama ble født, var Kenyas økonomi større

enn Sør-Koreas. I dag er Sør-Koreas økonomi 27 ganger større enn Kenyas. Dårlig styresett, krig og konflikt og manglende helse- og utdanningstilbud har altfor lenge fått hemme Afrikas utvikling.

Utdanning er en forutsetning for utvikling. Fattigdom i lavinntektsland kunne vært redusert med 12 pst. hvis alle ungene kunne lese og skrive. I dag er det over 50 millioner barn i verden uten skolegang. Dette er et alvorlig hinder for utvikling.

Norge skal ta en global lederrolle i arbeidet med utdanning. Vi vil prioritere utdanning for jenter. Jenter som får utdanning, gifter seg senere, får barn senere, har større mulighet til å få jobb og får bedre helse for seg selv og egne barn. Regjeringen vil legge frem en melding for Stortinget som konkretiserer den økte innsatsen for utdanning.

Statsministerens engasjement i FNs generalsekretærs pådrivergruppe for tusenårsmålene er viktig. Tusenårsmålenes styrke er at resultatene er målbare og viser at det nytter. Nå arbeider vi for å sette nye ambisiøse mål også etter 2015. Vi prioriterer utdanning, helse, energi, likestilling og godt styresett.

Internasjonalt pågår det et omfattende arbeid for å skaffe verdens befolkning moderne energi og bekjempe «energifattigdom». Norge vil spille en ledende rolle i arbeidet med å sikre Bærekraftig energi for alle. Bærekraftig energi må til for å møte den økende energietterspørselen og bremse den globale temperaturøkningen. Tre områder står høyt på dagsordenen: økt tilgang til energi, økt grad av energieffektivitet og økt andel fornybar energi.

Det er ikke bare økt handel som har styrket landenes egeninteresse av forpliktende samarbeid. Det samme gjelder grenseoverskridende utfordringer som klimatrusselen og globale helseutfordringer. Klimaendringene har alvorlige konsekvenser for helse, matproduksjon og tilgang til rent vann, spesielt for sårbare og fattige.

Forhandlingene frem mot klimatoppmøtet i Paris i desember 2015 går inn i en avgjørende fase. Verden trenger en ny og ambisiøs klimaavtale som omfatter alle land, og som kan hjelpe de mest sårbare landene til større motstandsdyktighet mot klimaendringene.

Skal vi greie å overholde 2-gradersmålet, må vi snu den globale utslippstrenden. Klimatilpasning og katastrofe-forebygging må til for å redusere risikoen for sykdom, konflikter og store økonomiske tap. Norge vil arbeide for å oppskalere internasjonal klimafinansiering – fra offentlige, private og innovative finansieringskilder. Vi vil bidra til å gjøre finansieringen mer effektiv og tilpasset utviklingslandenes behov. Det er langt rimeligere å handle nå enn å vente på å reparere følgene av klimaendringene senere.

Akutte kriser dominerer ofte den utenrikspolitiske debatten. I februar redegjorde jeg for situasjonen i Syria og Sør-Sudan. Krig og konflikt kan på kort tid sette et samfunn flere tiår tilbake i utvikling. Ikke noe sted er det så tydelig som i Syria. 50 pst. av BNP er forsvunnet i løpet av tre år med borgerkrig.

Borgerkrigen har tatt livet av 135 000 mennesker. 10 000 av dem er barn. 9,3 millioner syrere har behov for mat, medisiner og helsetjenester. Halvparten av de 9,3 millionene er barn. Behovet for humanitær tilgang er akutt.

Det å nekte humanitær tilgang er i strid med de mest grunnleggende humanitære prinsippene, og det er nesten ikke til å tro at det er mulig at noe sånt skjer i det 21. århundre.

Sivilbefolkningen lider under partenes steile holdning og det internasjonale samfunnets manglende evne til å finne en politisk løsning. De politiske forhandlingene under ledelse av Lakhdar Brahimi har stanset opp. Regimet gjør fremgang militært, og konfliktbildet på bakken er komplisert. Konflikten regionaliseres i stadig sterkere grad. Vi må være forberedt på at krisen i Syria vil bli langvarig.

Norge er den sjette største humanitære giveren til Syria og nabolandene. Regjeringen vil fortsette Norges sterke humanitære innsats. Vi vil søke å bidra til at de politiske forhandlingene kommer i gang igjen.

Norge samarbeider med Danmark i arbeidet med å fjerne og destruere Syrias kjemiske våpen. Etter uttransporteringene sist fredag regner vi nå med at 49 pst. av kjemikaliene er ute av Syria. Det haster med å frakte ut resten. Vi må hindre Assad i å kunne bruke kjemiske våpen, og det er også avgjørende å hindre at noen andre får fatt i dem.

Norge har et sterkt engasjement i Midtøsten. Etter partenes eget ønske vil vi fortsette å lede koordineringen av bistanden til Palestina i Giverlandsgruppen. Forhandlingene mellom Israel og PLO er i en kritisk fase. Etter at president Obama møtte statsminister Netanyahu og president Abbas, er avstanden mellom partene fortsatt stor. Vi støtter amerikanerne i deres arbeid. En to-statsløsning må på plass meget raskt, basert på grensene før 1967.

Spredning av masseødeleggende våpen utgjør en av de største truslene mot vår sikkerhet. Verdens ledere er akkurat nå samlet i Haag til toppmøte om kjernefysisk sikkerhet. Statsminister Solberg vil her understreke behovet for å styrke det samlede folkerettslige rammeverket knyttet til atomsikkerhet, spredning av kjernefysisk materiale og kjernefysisk terrorisme.

Nord-Korea og Irans atomprogrammer vekker fortsatt den alvorligste bekymring. Når det gjelder Iran, var den midlertidige avtalen fra november i fjor mellom Iran og EU, Kina, Russland og USA et skritt i riktig retning. Vi forventer at Iran vil fortsette å gjennomføre det de har forpliktet seg til. Det er avgjørende at de videre forhandlingene ender i en langsiktig, omfattende avtale som sikrer at Irans atomprogram utelukkende er fredelig. En endelig avklaring av Irans kjernefysiske programmer vil legge til rette for en helt annen politisk og økonomisk dynamikk mellom Iran og verdenssamfunnet.

Afghanistan står overfor en avgjørende fase i landets utvikling. Det er viktig at valget 5. april blir gjennomført på en troverdig måte. Sikkerheten vil bli en utfordring. Norge står ved våre forpliktelser om å gi sivil bistand, og vi stiller klare forpliktelser til mottakerne. Overføringen av sikkerhetsansvaret fra NATO til afghanerne har gått etter planen. ISAF spiller nå kun en støtterolle. Norge vurderer på linje med andre NATO-land hvordan vi eventuelt kan bidra videre.

Forsvarsministeren og jeg har anmodet Stortingets pre-

sidentskap om å få holde en egen redegjørelse om Afghanistan i juni.

Norge har en åpen økonomi og en omfattende utenrikshandel. Vår energi og kompetanse er etterspurt, og vår tyngde innen finans gjør Norge synlig globalt. Vi bidrar aktivt i multilateralt arbeid. Norge skal fortsatt bidra til fred og forsoning der vi har spesielle forutsetninger og er ønsket av partene, som f.eks. i Colombia.

Vår fremste oppgave er å fremme norske interesser. Et solid verdigrunnlag gir troverdighet til interessepolitikken. Respekt for folkeretten, menneskerettighetene og et forpliktende samarbeid med andre er premissene for å drive en ansvarlig politikk.

Regjeringen følger den lange linjen i norsk utenrikspolitikk om Norges engasjement for et sterkt og mer effektivt FN – ikke fordi FN er perfekt, men fordi det ikke er noe alternativ til multilaterale løsninger. Vi vet hvilken pris sivilbefolkningen betaler hvis ikke De forente nasjoner står forent og tar ansvar.

I 1814 knesatte grunnlovsfedrene på Eidsvoll et knippe prinsipper som ble avgjørende for det fremtidige styret av landet. De tre viktigste fremgår den dag i dag av Grunnlovens kapitteinndeling: folkestyre, maktfordelingsprinsippet og grunnleggende rettigheter. Det er i denne tradisjonen vi setter demokrati, godt styresett og menneskerettighetene høyt på vår utenrikspolitiske dagsorden. Dette er de bærende verdiene som ligger til grunn for vårt engasjement.

Vår sikkerhet trygges gjennom vårt verdifelleskap med Europa og USA. Derfor opprettholder vi et robust nasjonalt forsvar i allianse med NATO.

Vår økonomi styrkes med en friere verdenshandel. Derfor legger vi til rette for inkluderende, bærekraftig og jobbskapende vekst hjemme og ute.

Vår fremtid avhenger av en sterk internasjonal rettsorden. Derfor støtter vi opp om folkeretten, FN og det multilaterale system, og reagerer når reglene brytes.

Vi skal håndtere utfordringene, utnytte mulighetene og prioritere innsatsen i en verden i endring. Vi viderefører de beste tradisjonene i norsk utenrikspolitikk, og setter nye ambisiøse mål som styrker vår vekst og velferd.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse legges ut for behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 4 [10:51:46]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister (Innst. 145 S (2013–2014), jf. Dokument 8:4 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra presidentskapet vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt an-

ledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Stortingspresident Olemic Thommessen [10:52:45]:

Forslaget fra representantene fra Venstre går i korthet ut på at de som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling, skal registreres i et lobbyregister. Tilsvarende registrering er foreslått for dem som oppsøker politisk ledelse i departementet eller på Statsministerens kontor.

Tilsvarende forslag har vært fremmet fem ganger tidligere uten å oppnå flertall. Presidentskapet har vurdert det fremlagte forslaget, og har etter en helhetlig vurdering kommet til at det ikke vil anbefale Stortinget å vedta dette.

Presidentskapet mener at forslaget verken vil styrke demokratiet eller øke tilliten til de demokratiske beslutningsprosessene i samfunnet. Registrering av dem som oppsøker stortingsrepresentantene i påvirkningsøyemed, vil trolig ikke føre til mer transparens eller åpenhet i forholdet mellom representantene og andre samfunnsaktører. Dessuten vil et lobbyregister være tungvint å håndtere.

Presidentskapet mener det må overlates til regjeringen å vurdere om et eventuelt behov for registrering for regjeringens del er hensiktsmessig for dem.

Presidentskapet er oppmerksom på at økonomisk sterke og velorganiserte særinteresser kan ha større påvirkningskraft gjennom omfattende lobbyisme enn andre viktige interesser uten slik profesjonell assistanse. Dette er selvsagt uheldig. Derfor er det viktig at det er en lav terskel for kontakt mellom Stortinget og norske borgere, slik det er i dag. Både enkeltmennesker og mer uprofesjonelle interessegrupper skal ha mulighet for å kunne nå frem med sitt budskap til representantene. Et åpent og tilgjengelig storting er en kvalitet ved vårt samfunn som vi ønsker å bevare. Et lobbyregister vil her kunne bli en terskel og dermed virke mot sin hensikt. Det må ikke bli slik at bare de som har registrert seg i et lobbyregister, skal ha adgang til representantene.

Presidentskapet har under arbeidet med denne saken mottatt skriftlige innspill fra presse- og kommunikasjonsorganisasjoner, som ønsker større åpenhet omkring strukturert påvirkning i demokratiske prosesser. Disse tar til orde for et obligatorisk offentlig tilgjengelig lobbyregister. Presidentskapets svar på dette er at en svært stor del av informasjonsstrømmen til representantene vedrørende saker som behandles i Stortinget, allerede er offentlig tilgjengelig. Presidentskapet er opptatt av å legge til rette for et åpent storting, hvor informasjon om den parlamentariske virksomheten er lett tilgjengelig. Åpne høringer og stortingsmøter, et vidt spekter av informasjon på våre nettsider om saksbehandling og representanter, offentlig tilgjengelige postjournaler og informasjon om Stortingets økonomiske ordninger, praktiseringen av mer offentlighet og registeret over representantenes verv og økonomiske interesser – dette er virkemidler som imøtekommer behov for åpenhet og innsyn.

Presidentskapet vil understreke at det å motta informasjon fra enkeltpersoner eller lobbyister for særskilte inter-

esser, er en normal og legitim aktivitet for representantene. Enhver representant må forventes å være i stand til selv å vurdere på selvstendig grunnlag den informasjonen som mottas. I dette ligger det at det må være mulig for representantene å motta konfidensiell informasjon, og at den som gir slik informasjon, må kunne være trygg på å kunne beholde sin anonymitet, noe et lobbyregister vil kunne komplisere.

De praktiske problemene i forbindelse med et eventuelt obligatorisk lobbyregister må ikke undervurderes. Det vil lett kunne bli en byråkratisk ordning, og det kan tenkes en rekke avgrensningssituasjoner, hvor det kan oppstå tvil om registreringsplikten. Registrering av lobbykontakt i Stortinget vil enkelt kunne omgås ved å flytte møtevirksomhet ut til andre arenaer.

I representantforslaget vises det til etablerte lobbyregistre som eksempler til etterfølgelse. Presidentskapet har derfor innhentet informasjon om en del andre land, og bl.a. kan vi konstatere at ingen andre nordiske land har en slik ordning.

Presidentskapet er opptatt av å bevare og styrke Stortingets omdømme og kvalitet. Vi vil at representantene skal ha et reflektert forhold til etiske problemstillinger i tilknytning til vervet som folkevalgt, noe som bl.a. innebærer en bevisst holdning til ulike former for påvirkning. Presidentskapet vil derfor vurdere om det kan være grunn til å rette større oppmerksomhet mot disse problemstillingene i tiden som kommer.

Sveinung Rotevatn (V) [10:57:58]: Eg har lese innstillinga frå Stortingets presidentskap med interesse. Særlig interessant finn eg at ein i argumenta mot å innføre eit lobbyregister viser til bl.a. at det er openheit rundt høyringane i stortingskomiteane. Då finn eg grunn til å minne om at då det skjedde – det er ikkje lenge sida, det er 13 år sidan, trur eg – var motargumenta mot å opne høyringane ganske nøyaktig dei same som vi i dag høyrer mot å ha eit lobbyregister.

I diskusjonane om openheit – det vere seg her i Stortinget, i fylkeskommunane eller i kommunane – møter ein som regel dei same motargumenta: Det vil vere praktisk vanskeleg, det er behov for konfidensialitet osv. Det er knapt nokon av dei gode openheitstiltaka som det blir vist til i innstillinga, og som vi er glad for alle saman, som har kome utan kamp. Motargumenta er der alltid.

I Venstre – vi liker å sjå på oss sjølve som eit openheitsparti – vil vi halde fram arbeidet for å innføre eit lobbyregister på Stortinget. Derfor tek eg opp dei forslaga som er gjorde tilgjengelege.

Frå min ståstad er ikkje motargumenta om at det er mogleg å omgå eit slikt register eller at det kan vere gråsoner, tunge nok motargument. Slike kan ein hevde mot det meste av openheitstiltak, men eg vil åtvare mot at Stortinget går i ei retning der det beste blir det godes fiende. Og det er litt den følelsen eg får når eg les innstillinga.

I 2010 uttalte OECD at regulering av lobbyverksemd, f.eks. gjennom lobbyregister, vil kunne bidra til

«mer åpne samfunn og en jevn og balansert kon-

kurransereana for bedrifter og interessentgrupper som søker å utvikle den politikken som skal føres».

Det å påverke politikk gjennom lobbyverksemd og anna er fullstendig legitimt, og det bidrar ofte til betre avgjerder. Men det å ønskje mest mogleg openheit rundt slik påverknad er også legitimt og, trur eg, fører til best moglege avgjerder.

Stortinget er og skal vere eit ope hus, det er viktig. Men eg finn grunn til å gjere ein merknad: Når ein i dag skal oppsøkje Stortinget, skal ein gjennom metalldetektor, legitimasjonskontroll og innskriving i eit besøksregister og går deretter forbi toppolitikarane i landet og pressekorpsset. Då er vel neppe det at det blir ei viss openheit rundt besøksregisteret det største hinderet for å oppsøkje Stortinget. Eg trur vi skal sjå i heilt andre retningar.

Det å få openheit rundt lobbyisme bidrar til eit samfunn med meir innsikt for vanlege borgarar i maktforholda og kven som påverkar politiske avgjerder. Det er eit viktig argument for openheit, og det er eit argument for at ein alltid bør streve etter openheit, så langt det er praktisk mogleg. Eg har vanskeleg for å sjå at den grensa stoppar ved det som allereie i dag eksisterer, nemleg eit besøksregister. Det skal ein kunne utvikle ei praktisk ordning for openheit rundt og at ein kan få innsyn i. Eg vil også leggje til at når vi no har fått ei mindretalsregjering, er det noko som på mange måtar er positivt, i den forstand at meir makt blir flytta til Stortinget. Det er bra, men vi har også allereie merka at meir påverknad og fleire interessegrupper har flytta til Stortinget. Det er, som eg tidlegare har sagt, i hovudsak ein bra ting, men det bør vere openheit rundt det, og eg synest det er nokså spesielt – når Norsk Presseforbund er for eit lobbyregister, Redaktørforeningen er for, Kommunikasjonsforeningen er for og Transparency International er for – at det er vi politikarar som skal vere mot innsyn i lobbyismen som føregår. Dette har ein funne ulike måtar å regulere på i ulike land. Det er ulike politiske kulturar. Det er ikkje gjeve at Noreg skal lage ein blåkopi verken av det ein finn i einskilde statar i USA eller i andre land i Europa, men eg kunne nok likevel ønskt meg ei litt meir imøtekomande haldning frå presidentskapet i det å gå vidare med det praktiske arbeidet med faktisk å utforme eit register som passar til den politiske kulturen vår og til kulturen på dette huset. Det trur eg ville styrkt det norske demokratiet, det ville gjeve meir innsyn i maktforholda i samfunnet, og det ville ha vore bra for omdømmet til alle oss som har det daglege virket vårt her i Stortinget.

Presidenten: Representanten Rotevatn har tatt opp de forslag han refererte til.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:03:07]: Fra Kristelig Folkepartis side vil vi påpeke at muligheten for direkte kontakt mellom innbyggerne og folkevalgte er en viktig side ved det å være et åpent storting. Det er en grunnleggende demokratisk rettighet å få påvirke beslutningstakere til egen eller andres fordel. Kontakten mellom innbyggerne, næringslivet og organiserte interesser på den ene siden, og storting og regjering på den andre, er en nødvendig og legitim del av vårt demokratiske system.

Lobbyvirksomhet er en viktig del av vårt demokrati. Det er viktig med åpenhet og innsyn. Like fullt ser vi ikke behov for verken å registrere eller regulere lobbyvirksomheten, for det kan få noen uheldige konsekvenser, og la meg nevne noen.

For det første vil en registreringsordning være ressurskrevende, slik også presidentskapet peker på.

For det andre vil en slik ordning kunne skape en høyere terskel for enkeltborgere når det gjelder å ta kontakt med beslutningstakerne. I dag kan enkeltborgere ta kontakt for å ta opp en eller flere saker, uten at det knytter seg til en bestemt sak som Stortinget har til behandling.

For det tredje vil en registreringsordning ikke være noen garanti for åpenhet om lobbyisme i Stortinget, i departementene eller på Statsministerens kontor. Vi er tvert imot redd for at en omfattende registreringsordning kan føre til at møter og samtaler med beslutningstakerne i større grad enn nå vil finne sted utenfor Stortinget eller departementene. Som det også ble sagt fra presidentskapet, har ingen av våre nordiske naboland innført en slik registreringsordning som foreslås av Venstre. Flere land har tatt denne debatten og konkludert slik Stortinget antakelig vil gjøre i dag.

Forslagsstilleren har rett i at det allerede i dag ikke er mulig å komme inn verken i departementene eller på Stortinget uten å registrere seg. Men forslaget fra Venstre innebærer at en i tillegg skal registrere hvilken sak som skal diskuteres, og hvem en møter på vegne av.

Vi tror det er positivt med oppmerksomhet om temaet lobbyisme, og det bidrar til bevisstgjøring av oss representanter rundt det at en sak har ulike aspekter. Vi må være oss bevisst og reflektere over ulike etiske problemstillinger rundt det å være stortingsrepresentant.

Lobbyisme har åpenbart positive sider. Lobbyister kan bidra med sin kunnskap og sine innfallsvinkler til aktuelle politiske saker. Det kan være en veldig viktig kilde til supplerende informasjon ut over det som opplyses i vanlige saksdokumenter. Men dersom det politiske systemet kommer under stadig økende press av sterke profesjonsinteresser, ulike former for organiserte særinteresser og makt-konsentrasjoner i næringslivet, kan det være uheldig sett fra et demokratisk synspunkt. Det er ikke bra om bestemte aktører i et marked eller i en bransje skaffer seg skreddersydde rammevilkår gjennom lukket kontakt. At det i de siste årene har blitt stadig flere profesjonelle lobbyister og informasjonsbyråer som opptrer på vegne av sine klienter, kan forsterke dette, og vi skal være på vakt overfor sterke særinteresser. Så det er gode argumenter som taler for en registreringsordning, og jeg er ikke i tvil om at hensikten med forslaget er god, men vi i Kristelig Folkeparti mener at en registreringsordning ikke løser de utfordringene vi har, knyttet til lobbyisme. Det er i dag en lav terskel for å ta kontakt med enkeltrepresentanter, og det er positivt. Det påhviler den enkelte representant eller gruppe innenfor det politiske systemet selv å sette grenser for hvem en vil møte.

Åpenhet og tillit henger sammen. En registreringsordning vil aldri kunne gi en fullstendig oversikt over eller åpenhet om hvem som har kontakt med hvem, og hva de

snakker om. Derfor vil vi støtte presidentskapets innstilling i denne saken.

Michael Tetzschner (H) [11:08:00]: Det er med en blanding av forundring, overraskelse og skuffelse jeg leser dette representantinitiativet fra Venstre, for det partiet er vanligvis en god alliert når det gjelder å være skeptisk til registreringsordninger. Men slike prinsipper må da tydeligvis vike når det kommer slike påfunn som dette.

Jeg har lyst til å bemerke at det forslaget som representanten Rotevatn argumenterte for, til dels var et helt annet enn det som faktisk er fremsatt. Det vil jeg derfor referere mer utførlig. Det Venstre vil ha Stortinget med på, er å registrere

«dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling».

Man kan sikkert gjøre sosiologiske undersøkelser av hvem som melder seg her nede i foajeen. Jeg tror det vil si veldig lite om hvem som har makt i samfunnet, for de store, ressurssterke organisasjonene har helt andre innganger til storting og styringsverk enn det å snakke med enkeltrepresentanter.

Det er altså slik at de som kommer hit til Stortinget etterpå, skal underkastes en registrering som – for å oppfylle formålet – også skal være offentlig, og da kan man også tenke på de misbruksmulighetene som ligger i enhver registreringsordning. Overvåkningssamfunnets dilemma er at de fleste av de opplysningene vi gir fra oss, gir vi fra oss i god tro, og i den tro at de skal brukes til ett formål. Så tyter de ut og blir brukt til helt andre formål, og summen av disse registreringene gjør at vi får et totalt gjennomlyst samfunn.

Jeg vil si at dette også fører til at møteformen nå skal bli en registreringsgjenstand. Hva da med inngående eller utgående telefonsamtaler? Skal man akseptere at noen kan lytte med for at man skal være oppmerksom på at man kan bli kontrollert på at man hele tiden gjør det beste for land og folk? Hva med mailer, eller hva med korrespondanse til Stortinget – brev – hvor Stortinget hittil, av gode grunner, har stått utenfor den vanlige offentlighetsloven fordi vi ikke er noe forvaltningsorgan?

Jeg synes at forslaget mangler prinsipiell gjennomtenkning, og at man pådrar seg større problemer. Det ser vi også i de land som har prøvd å gjøre noe liknende. Dette forslaget er faktisk mer vidtgående, fordi det også ser for seg at man skal la seg registrere på emne. De fleste av oss vet jo at i en samtale – i hvert fall er det slik når det gjelder mine gjester – vet en ikke alltid hvilken retning samtalen utvikler seg, og så må man etterpå rapportere om hva dette nå kan ha vært.

Så er det et grunnleggende problem at man kaster over bord den siste forestillingen om at representanter faktisk er innvalgt på eget verdisyn, og at de er forpliktet overfor lojaliteten til Stortingets spilleregler, sitt eget verdsett, sine egne programmer. Det er ikke slik at man ruller rundt og legger seg på ryggen og av høflighetsgrunner fordi man har interesse av å holde kontakt med sine velgere, innvilger i møter. Men det betyr ikke at man dermed blir agenter for

vedkommendes synspunkt. Såpass trente er alle stortingsrepresentanter at veldig mye av deres kontakt med velgere går ut på å forklare hvorfor ting ikke kan følges opp, hvorfor man ikke kan få det akkurat slik man vil.

Jeg må si at jeg setter pris på innstillingen fra presidentskapet. Dette forslaget må vi glemme snarest mulig, og det er heller ikke noe bidrag til en opplyst diskusjon om hva slags offentlighet vi vil ha i landet. Jeg synes overskriften har en undertittel som ikke har vært fremme, og det er egentlig mistillit til integriteten hos de folkevalgte i nasjonalforsamlingen.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:13:16]: Eg såg at representanten Rotevatn har teikna seg, så eg reknar med at han vil svare for dette forsøket på å innføre overvakingssamfunn i Noreg, som eg forstod var nokon si tolking av forslaget.

Så lenge eg har vore med i SV, har SV arbeidd for å auke openheita i det norske samfunnet og i norsk politikk på brei front – mot politisk overvaking, mot tendensen til registrering og overvaking gjennom datalagringsdirektivet og anna vi ser i dag, men òg openheit om dei politiske prosessane sjølve.

Eg trur særleg det er to viktige saker som kjem til å verte viktige i åra som kjem. Det eine er spørsmålet om opne kundelister, fordi det er ein klar auke i tendensen til rekruttering i politikken frå kommunikasjonsbyrå og andre selskap der det er aktuelt at dei som innehar verv, må fortelje kven dei har jobba for før, kva dei nyleg har hatt binding til, fått pengar av, lært av osv. Det andre er forslaget om det som vert kalla eit lobbyregister, altså ei oversikt over kva interesser som brukar tid og ressursar på å påverke politikarar, og kven dei påverkar.

Eg er for lobbyisme, eg er blant dei som meiner det er bra å verte påverka. Eg vil rett og slett anbefale alle politikarar som ikkje lèt seg påverke, å prøve det. Ein kan lære ting, utvikle seg personleg, kanskje til og med endre standpunkt i ny og ne.

Eg er oppteken av at det skal vere kjent kven eg lèt meg påverke av. I dei fleste samanhengar skjer det i komitéhøyringar, der det er offentleg kven som deltek, og eg deltek på masse konferansar som i alle hovudsak er offentlege. Kva eg les, er ikkje offentleg kjent, men det hendar eg fortel om det òg. Gjennom å innføre ei form for lobbyregister, ei oversikt over kven som påverkar Stortinget, kan ein meir systematisk skaffe ei oversikt over det.

Når eg vert forsøkt påverka som stortingsrepresentant – og det skjer ganske ofte – er det nesten alltid frå bedrifter, organisasjonar eller institusjonar sjølve. Det eksisterer ein myte, ser eg ofte, om at det er profesjonelle firma som i stor grad driv det. Geelmuyden.Kiese gjorde ei undersøking blant stortingsrepresentantar for få år sidan, der det ved sjølvrapportering viste seg at mitt inntrykk stemte med det som vi rapporterte, nemleg at ein forsvinnande liten del av påverknaden vi vert utsette for, skjer på den måten. Svært mykje skjer på heilt ordinær måte.

Det eit lobbyregister kan bidra med, er ei systematisk oversikt over kva krefter og kva interesser i det norske samfunnet som i størst grad nyttar seg av den moglegheita

– kven påverkar kven. Eg trur kanskje at ein del av det som vil kome fram – for å seie det slik – ikkje vil vere ei bombe når det gjeld kva organisasjonar som møtte kva politikarar, men det kunne definitivt gje oss kunnskap til bruk i det offentlege rom og – trur eg – avmystifisere mykje om slike kontaktar.

Det er ikkje spesielt ressurskrevjande å gjere noko slikt. Eg vil seie at det å kalle det for ressurskrevjande nærast gjer omgrepet ressurskrevjande til latter. Det finst mange ressurskrevjande ting i samfunnet, mange som heldigvis er godt grunngeivne, men ikkje alle er like godt grunngeivne. Dette er blant dei enklare tinga vi kan gjere i samfunnet.

Så vil eg heilt avslutningsvis seie at eg las om presidentskapet si innstilling på Internett då ho kom. Eg var parlamentarisk leiar i ca. to og eit halvt år i førre stortingsperiode. I den perioden var det stadig drøftingar av tema som høyrde heime i presidentskapet. Då skjedde det ganske ofte at vi som parlamentariske leiarar vart innkalla til ein runde for å diskutere det med presidentskapet. Det vere seg når Stortinget skulle opne om morgonen, godtgjering for representantar, eller andre viktige tema. Etter mitt syn er eit lobbyregister eit godt eksempel på eit slikt tema, då det vart drøfta i presidentskapet, som hadde eigna seg for ein runde med dei parlamentariske leiarane. Kanskje særleg av ein grunn, nemleg at i presidentskapet sit alle dei partia som er mot dette, og som meiner å ha framført sine argument med ulike kvalitet her oppe, og utanfor presidentskapet sit i alle fall tre parti som er for. Eg trur ikkje at dei nødvendigvis ville vorte så påverka av dei argumenta at dei hadde endra syn, men det kunne kanskje bidrege til ein samtale. Men aller viktigast: Det kanskje hadde vore mogleg å diskutere om ein prosess vidare hadde vore betre eigna enn berre å stemme for eller mot forslaget. Forslagsteksten har etter mitt syn svakheiter. Ein diskusjon i presidentskapet i Stortinget om korleis ein best varetek dei omsyna som alle her oppe – eller dvs. i alle fall nesten alle – har sagt dei synest er fornuftig, trur eg hadde vore klokt.

Eg vil anbefale presidentskapet for framtida å gjennomføre prosessar – når dei har saker av ei viss viktighet – med dei parlamentariske leiarane, slik at alle partias syn vert representerte i prosessen.

Rasmus Hansson (MDG) [11:18:31]: Dette er så vidt jeg forstår femte gang Venstre fremmer forslag om å innføre et lobbyregister på Stortinget – ære være Venstre for det. Det er mindre lett å forstå hvorfor det er så veldig tregt, altså sitter så veldig langt inne, for det norske parlamentet å innføre noe som i tiltakende grad er en selvfølge i parlamenter rundt omkring i verden, og som særlig er en selvfølge sett utfra det informasjonssamfunnet og det åpenhetssamfunnet vi er en del av. Men det er i hvert fall et økende antall partier som slutter opp om dette, og jeg tror vi er midtveis i en prosess som åpenbart kommer til å ende med at det norske Stortinget også innfører et lobbyregister – litt etter skjema, men det kommer nok.

Forståelsen av hva åpenhet er for noe, forandrer seg med tida, og den forandrer seg ganske mye. På 1960-tallet var det en akseptert realitet at noen hadde snakket sammen.

I dag er det en vits. I dag er det selvsagt at de som har stemt meg inn på Stortinget, skal kunne skaffe seg informasjon om hvordan jeg arbeider, hvem jeg snakker med, hvem jeg lar meg påvirke av og hvem jeg møter.

Presidentskapets innstilling i denne saken er ganske sterkt preget av at ingen av de partiene som sitter i presidentskapet, er for innstillingen. Innstillingen inneholder riktignok all den gode retorikken om et åpent storting, mer offentlighet og enkelhet for publikum i å følge saksbehandlingen – at det skal være enkelt å få informasjon. Derfor er det desto mer utdatert når presidentskapets hovedargumenter for å avvise lobbyregisteret er som følger: at den viktigste lobbyvirksomheten overfor stortingsrepresentantene skjer gjennom komitéhøringer. Jeg har riktignok kort erfaring på Stortinget, men jeg har lang erfaring som lobbyist, og dette er rett og slett ikke riktig.

Presidentskapet skriver også at det ikke kan bli slik at bare de som har registrert seg i et lobbyregister, skal ha adgang til representantene. Men slik vi forstår forslaget, er det da heller ikke det det går ut på. Dette er et forslag som skal registrere møter som skjer, ikke hindre at møter skjer.

Presidentskapet anfører at det er viktig at representantene har mulighet til å motta konfidensiell informasjon. Det skal man selvsagt kunne. Det vi snakker om, er å føre et register over organisert og profesjonelt påvirkningsarbeid. Det er selvsagt ikke til hinder for at representanter kan motta konfidensiell informasjon, men det vil skjerpe representantenes bevissthet om hva slags informasjon de mottar fra hvem.

Endelig anfører presidentskapet at et lobbyregister vil være vanskelig å håndtere fordi det vil oppstå avgrensingsproblematikk. Det blir jo ikke vanskeligere å håndtere den avgrensningen i Norge enn i de landene som ellers har denne typen registre. Hovedpoenget er at det store flertallet av møter med påvirkere vil være helt uproblematisk, og så vil vi antakeligvis sitte igjen med en liten gruppe som er grensetilfeller. Det kan vi snakke om, og vi kan bruke skjønn. Jeg slutter meg helt til representanten Solhjell, som sa at dette med fordel kunne være gjenstand for en prosess, en samtale, i Stortinget, hvor vi kunne komme fram til et resultat.

Med hensyn til bekymringen for at dette vil være tidkrevende og ressurskrevende, kan jeg minne om at Miljøpartiet De Grønne har innført et lobbyregister. Det tar ca. ti minutter per representant per uke å vedlikeholde det.

Venstres argumenter for hvordan et lobbyregister gir borgere bedre innsyn i en politisk beslutningsprosess er gode. Dette vil, etter Miljøpartiet De Grønnes mening, styrke tilliten til at beslutninger i politikken, i Stortinget, blir tatt på riktig grunnlag. Men det er en like viktig grunn til å innføre lobbyregisteret: den effekten dette ville ha på oss selv som representanter. Vissheten om at vi blir sett i kortene vil gjøre oss mer bevisste på hvem vi lytter til og hvilket grunnlag vi tar beslutninger på. Det fremmer en politisk kultur som hele Norge forventer, og som hele Norge vil ha godt av.

Stortinget er et åpent parlament, men det betyr ikke at vi ikke kan bli bedre. Derfor burde alle partier i denne saken stille sine representanter fritt, fordi dette faktisk

dreier seg om representanter og ikke partier. I mellomtiden vil vi, sammen med SV, stemme for Venstres forslag, og gleder oss til det som kommer.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sveinung Rotevatn (V) [11:24:00]: Eg vil starte med å takke representanten Solhjell og representanten Hansson for gode innlegg og for støtte til forslaget.

Men det var ikkje derfor eg tok ordet igjen. Eg tok ordet igjen for å svare på litt av kritikken frå representanten Tetzschner, som starta med å seie at Venstre normalt er ein god alliert i spørsmål om registreringsordningar. Eg takkar for komplimenten, sjølv om eg er litt usikker på om eg kan gjengjelde han fullt ut.

Dette er ikkje eit spørsmål om å innføre det totale overvakingssamfunnet, verken i Norge eller på Stortinget, slik eg kan få litt følelsen av når eg høyrer på representanten Tetzschner. Det er rett og slett eit spørsmål om å ta sikte på å gjennomføre openheit der det er praktisk mogleg – verken meir eller mindre. Ein har lobbyregisterordningar i mange land. I mange statar i USA går ein mykje lenger enn det vi har foreslått, med bl.a. detaljert registrering av økonomisk interesse involvert. Det foreslår vi ikkje. Vi foreslår eit, etter vårt syn, ganske enkelt lobbyregister, som vil medføre minimalt med byråkrati, og som bør vere praktisk mogleg for presidentskapet å komme med eit forslag til.

Eg opplever at motargumenta som så langt har komme frå dei to partia som har ytra seg mot, dvs. Høgre og Kristeleg Folkeparti, hovudsakleg går ut på at det forslaget vi kjem med, ikkje er perfekt, og at det vil vere mogleg å omgå det. Det er ikkje slik at det er noko mål at alt stortingsrepresentantar førete seg, skal registrerast – sjølv sagt ikkje. Det er heller ikkje noko mål at all kommunikasjonen dei har, skal registrerast. Men det som allereie i dag blir registrert, og som det er ganske formelle rammer rundt, nemleg møte på Stortinget med interesseorganisasjonar, burde det vere fullt mogleg å kunne opne opp og gie informasjon om.

Så kallar representanten Tetzschner det for mistillit mot stortingsrepresentantane. Det synest eg er eit underleg argument. Er det mistillit mot Stortingets komitéar at ein har opne høyringar, som mange kjempa mot for ti år sidan med nøyaktig dei same argumenta som ein brukar i dag? Er det mistillit mot forvaltninga at ein har openheit rundt saksbehandlinga der? Er det mistillit mot landets lokale folkevalde og formannsskap at ein har openheit rundt dei møta, sjølv om mange altfor ofte forsøker å lukke dei? Openheit om det som det er praktisk mogleg å ha openheit rundt, bør vere hovudregelen – ikkje minst i landets nasjonalforsamling, der vi sit og er heldige og forvaltar mykje makt på vegner av innbyggjarane. Det bør innbyggjarane ha krav til mest mogleg innsyn i.

Representanten Solhjell nemnde at det er sider ved forslaget som kunne vore betre. Det er godt mogleg. Derfor er heller ikkje det konkrete forslaget vi røystar over i dag, ei utførleg beskriving av eit register. Det er snakk om å be presidentskapet om å utarbeide eit forslag. Eg er einig i at

der bør dei parlamentariske leiarane involverast, slik at ein kan finne noko som fungerer godt i dette hus.

Michael Tetzschner (H) [11:27:20]: Først til representanten Hanssons innlegg, som viste seg å være en advokatur for et helt annet forslag enn det som er fremsatt. Han konsentrerte seg om de mektige lobbyinteressene, mens det forslaget han støtter, er at alle som oppsøker noen av de folkevalgte på Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke, altså skal registreres.

Man skal også tenke igjennom hva dette vil føre til. Bortsett fra at det vil være en praktisk terskel, vil det også være en innholdsmessig terskel, som burde interessere oss fra et demokratisynspunkt. Representantene er avhengige av å få innspill fra offentligheten, fra sine egne velgere.

Jeg har selv hatt henvendelser som gjaldt juks med ventelister i helsevesenet. Det gjorde meg i stand til å stille meget presise spørsmål til Arbeiderpartiets helseministre. Det hadde sikkert ikke vært greit for min kilde om man så enkelt bare kunne se i registeret hvem som hadde snakket med meg 14 dager før det innlegget – så mange kommer det ikke fra Helse-Norge til meg, men de representerer veldig mange forskjellige, så det hadde vært veldig enkelt. Denne høynede grensen vil føre til at Stortinget vil bli mer henvist til og avhengig av den offisielle informasjonen man får fra regjeringen, gjennom regjeringens forslag, gjennom proposisjonene og NOU-ene. Jeg kan ikke se at dette er en styrke for informasjonsflyten i samfunnet og for folkestyret.

Jeg må også si at i det siste innlegget fra representanten Rotevatn, som heller ikke argumenterer veldig sterkt for de personvernsmessige sidene på representantnivå som forslaget innebærer, er representanten kommet i skade for å blande inn det som jeg er tilhenger av, nemlig fullt innsyn i organenes virksomhet. Når det er offentlighet om Stortingets møter – dette møtet her er et godt eksempel på det – eller komitéhøringer, er det altså organoffentlighet. Men når det gjelder representantenes gjøren og laden, har dette et så sterkt preg av overvåking at man ikke kan stille opp med en argumentasjon som vil atskille seg fra senere krav om å få fullt innsyn i korrespondanse og eventuelt telefonsamtaler og e-poster – fordi det er så bra med åpenhet. Og det er ingen av de foregående talerne som har gjort en slik avgrensning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:30:34]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Torgeir Knag Fylkesnes om innføring av to barnehageopptak i året (Innst. 142 S (2013–2014), jf. Dokument 8:10 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mette Tønder (H) [11:31:30] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for et godt arbeid med denne saken. Riktignok har vi ikke helt klart å enes om veien videre – det framkommer klart av innstillingen slik den foreligger.

Arbeiderpartiet ønsker å støtte forslaget som er framlagt, og vil komme med sin argumentasjon for dette i den videre debatten, mens et flertall – bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti – foreslår at forslaget vedlegges protokollen. Jeg vil i det videre argumentere for flertallets syn.

Det er viktig å slå fast at regjeringserklæringen er tydelig på at det skal legges til rette for økt fleksibilitet i barnehageopptaket. Representantforslaget om to barnehageopptak, som her foreligger, vil, i likhet med det som ble framlagt på tampen i budsjettet til den rød-grønne regjeringen, medføre at fødselstidspunktet vil være avgjørende for lengden på ventetiden for rett til barnehageplass. Det løser altså ikke den grunnleggende utfordringen.

Det er behov for å få et bedre kunnskapsgrunnlag om ulike modeller for hvordan vi skal få gjennomført et fleksibelt opptak. Det er store forskjeller mellom kommuner på hvordan de i dag praktiserer opptak av ikke-rettighetsbarn. Det vet jeg litt om, for jeg er mamma til en som ble født litt utenfor den datostemplede retten. Det var kanskje litt dårlig planlegging fra min side, men i min kommune var det ingen utfordringer det året for oss.

Mange kommuner har ett hovedopptak og tildeler ledige plasser løpende resten av året. Andre kommuner har faste opptak utover hovedopptaket i august. Vi trenger mer kunnskap om dette for å kunne få til en best mulig ordning for foreldrene og barna. Det må være en ambisjon å sikre en fleksibilitet i opptaket, uavhengig av fødselstidspunkt. Fordi Kommune-Norge er så forskjellig, vil forslaget om to faste opptak kunne ramme kommunene svært forskjellig. Det er viktig at løsningene som velges, innrettes på en slik måte at kommunene ikke blir pålagt kostnader uten inndekning.

Vi er opptatt av å finne gode løsninger for fleksibelt opptak, slik at den enkelte kommune kan tilpasse opptaket til et lokalt behov, framfor å bli pålagt to faste datoer i året.

I forrige periode ba vi den rød-grønne regjeringen om erfaringstall fra kommunene og om en beregning av kostnadene for de forskjellige løsningene, uten at vi fikk fyllestgjørende svar. Derfor er det ikke bare bra, men helt nødvendig at regjeringen nå tar seg tid til å innhente kunnskap, slik at vi kan få gode løsninger for et fleksibelt barnehageopptak.

Både som Høyre-politiker og som småbarnsmor er jeg

opptatt av at vi får på plass gode løsninger så raskt som mulig, men det vil være uklokt om vi ikke tar oss tid til å kunne treffe kunnskapsbaserte valg om hvilke løsninger som faktisk løser behovene i alle våre ulike kommuner.

I de siste årene har hovedmålet vært å bygge ut kapasiteten i barnehagene. Det er derfor helt nødvendig at vi nå tar felles grep for å løfte kvaliteten.

Vi har mange gode barnehager i dag som jobber godt med kvalitet, men bildet er nyansert. Vi er glad for at regjeringen så tydelig har signalisert at dette arbeidet skal prioriteres. Det er dedikerte voksne som jobber i barnehagene, og vi må ta godt vare på dem. Det å styrke kompetanseutviklingen står derfor sentralt i arbeidet for å styrke kvaliteten.

Regjeringen øker bevilgningene til kvalitetsarbeid i barnehagene, med en ny satsing på lederutdanning for styрere i barnehager. God ledelse er et viktig bidrag for å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft i barnehagesektoren.

Regjeringen prioriterer tiltak for å øke kvaliteten i 2014, med til sammen 170 mill. kr. Dette er øremerket økt kompetanse til de ansatte. 10 mill. kr ble lagt til av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Regjeringen har også ambisjoner om å øke satsingen ytterligere i årene som kommer.

Denne saken som vi diskuterer i dag, er altså en liten, men viktig del av barnehagepolitikken vår. Regjeringen har sagt at den vil få på plass et fleksibelt barnehageopptak, men kvalitetsarbeidet må samtidig prioriteres høyt når vi skal utvikle framtidens barnehager, for det fortjener barna våre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:35:48]: Jeg registrerer at Høyre vil legge til rette for et mer fleksibelt barnehageopptak samt at kommuner skal legge til rette for et løpende opptak. Dette sier de skal løfte barnehagesektoren i årene framover.

Mitt spørsmål til Høyre blir: Trenger vi da flere eller færre barnehageplasser?

Mette Tønder (H) [11:36:20]: Jeg tror jeg må begynne med å presisere det jeg faktisk sa. Jeg sa at kvalitet er det som må være viktigst, og vi må også få til fleksible løsninger. Så gjelder det å få plass til de barna som trenger plass, og ja, det vil bety flere plasser.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:36:47]: Eg er oppteken av å finne ut kva auka fleksibilitet i barnehageopptaket betyr. Det vi har fått avklart gjennom arbeidet med innstillinga, er i alle fall at det, ifølgje Høgre, betyr endå fleire enn to opptak i året, og at det må bety fleire plassar.

Derfor kunne eg tenkje meg å spørje: Legg ein i ordet «fleksibilitet» eit jamleg opptak, altså at ein når ein til kvar tid ønskjer det, skal kunne få opptak i barnehagen? Der-som ikkje, kan representanten seie noko om kva det er ein faktisk skal oppnå?

Mette Tønder (H) [11:37:44]: Først vil jeg minne representanten på at han satt i regjering i åtte år og ikke klarte å komme med et forslag til et mer fleksibelt opptak. Og når man nå kom med det, var det en opptrapping.

Så må jeg berømme dem som sier at de ønsker noe i denne saken, men som det står klart i brevet fra statsråden, trenger vi litt mer kunnskap før vi kommer med forslaget. Regjeringen har også sagt at den vil komme med et forslag til Stortinget.

Arild Grande (A) [11:38:26]: Mette Tønder sa i sitt innlegg at det er bra at regjeringen vil innhente kunnskap om hvordan man kan legge til rette for et mer fleksibelt opptak.

Som alle vet er det særlig én ting som trengs, og det er mer penger til kommunene for å legge til rette for at en har nok ansatte til å sikre dette. Derfor la den rød-grønne regjeringen inn forslag om å bruke 242 mill. kr mer for å utvide fristen fra 1. september til 1. november.

På hvilken måte mener Mette Tønder at det har hjulpet de barna som ble født mellom 1. september og 1. november i 2013, at regjeringen trakk tilbake disse pengene og heller vil bruke tiden på å innhente kunnskap?

Mette Tønder (H) [11:39:14]: Jeg vil første minne om at man brukte syv og et halvt år før man klarte å komme med dette forslaget da man satt i regjering, en flertalls-regjering.

Vår regjering har sagt at den ønsker litt mer tid for å innhente kunnskap og komme med et godt forslag, slik at vi får et mer fleksibelt opptak i barnehagene våre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sonja Mandt (A) [11:39:52]: Først takk til SV for et godt forslag. Alle er vi enige om at vi skal ha barnehager med god kvalitet, som er et godt sted å være for ungene. Gjennom mange år har vi målrettet bygd opp både kompetanse, kvalitet og nye plasser, og arbeidet for å rekruttere nytt personell har vært viktig.

Representantforslaget vi behandler her i dag, dreier seg om utvidelse til flere barnehageopptak. Det er ikke lett å se hvis en leser Høyre og Fremskrittspartiets merknader, der hele barnehagefeltet er drøftet og forklart – altså en bortforklaring av denne saken. Det skjønner jeg godt er veldig behagelig når vi ser samme partiers historie fra kort tid tilbake. Jeg skjønner godt at de samme partiene har vanskelig for å forsvare de kuttene som ble gjort i budsjettet, og derfor snakker om andre ting for å få oppmerksomheten vekk fra det dette egentlig dreier seg om. I denne saken er plutselig to barnehageopptak blitt en trussel mot kvalitet og en trussel om forskjeller i kommunene. Det står i sterk kontrast til tidligere uttalelser fra de samme politiske partiene.

Mange er de sitatene vi kunne vist til fra salen eller fra media om den rød-grønne regjeringas uambisiøse framferd – at de ikke tok grep og ikke hadde gjennomførings-evne i saken. Men den rød-grønne regjeringa satset på full barnehagedekning og klarte det. Nå ville vi innføre flere

opptak. En gradvis innføring var lagt inn i vårt budsjett for 2014 med 241 mill. kr. Det ville gitt 2 900 nye plasser – en tredjedel av de plassene som det er behov for – og en god start på mer fleksibilitet. Det kuttet den sittende regjeringa. Samtidig kuttet de 344 mill. kr i overføringene til kommunene fordi de økte kontantstøtten. De tror at færre nå vil ha ungene sine i barnehage fordi de velger kontantstøtte. Det betyr 7 000 færre plasser i 2014.

Posisjonen forsvaret altså sine kutt med at Stoltenberg-regjeringa endret kontantstøtten. Ja, det er riktig at den ble endret i 2012, men vi kuttet ikke i utbygginga, og vi satset på flere plasser. De endringene som ble gjort da, ville derimot etter den rød-grønne regjeringas beregninger bety økt etterspørsel. Derfor økte vi budsjettet med over 91 mill. kr til kommunene og fulgte det opp videre i revidert.

I perioden 2005–2012, som vi har de siste Kostra-tallene fra, var det 62 000 flere unger som fikk plass i barnehage. Det er en økning på 28 pst. Ni av ti unger er nå i barnehage, og antall årsverk har økt med 45 pst. siden 2005. Det er en helt annen historie enn den som nå fortelles. Kuttet som nå gjøres, er et reelt kutt. Det er en nedprioritering fra Solberg-regjeringa når det gjelder barnefamilier.

For å referere til noe av det som ordføreren i Bergen sa, om at det var ikke det vi stemte på. Det tror jeg mange kan slutte seg til.

For kuttene har fått konsekvenser allerede. I Tønsberg, styrt av Høyre og Kristelig Folkeparti, kuttet de en planlagt utbygging av 40 plasser fordi de fikk tilskuddet redusert med 5,2 mill. kr. I Kristiansand kuttet 70 plasser fordi de får over 12 mill. kr mindre. Jeg antar at kommunepolitikkerne i de kommunene visste hva de trengte, og at de planla ut fra de behovene de hadde, og ikke fordi de syntes det passet, eller fordi de syntes det var moro. Det betyr at noen må stå lenger i kø eller ikke får plass. 1. mars var fristen for nye opptak i år, og det skal bli interessant å se hvor mange som heller har valgt kontantstøtte enn barnehageplass, i tråd med regjeringas ønsker og tanker.

Mangel på barnehageplasser gir foreldre begrenset valgfrihet. Vi ser et taktskifte mot en mer umoderne familiepolitikk. De fleste som har muligheten, vil gjerne kombinere det å være forelder med det å være arbeidstaker. Det skal vi legge til rette for. Samfunnet har bruk for dem i arbeidslivet, og barnehage er den beste løsningen. Ingen ønsker seg vel tilbake til de årene da dagmamma var den eneste løsningen?

Partiene Høyre og Fremskrittspartiet var mer framtidsrettede og foroverlente i denne saken i opposisjon enn de er i posisjon, og det beklager vi. Vi skulle ønske at utålmodigheten deres etter å finne gode løsninger for barnefamiliene var like stor nå. Men nå skal man utrede, vente og se, og kanskje gjøre det om behovet er der – et behov som var der i fjor, og som vi hørte om veldig ofte, men som plutselig ble borte etter valget.

Jeg tar opp forslaget, og håper at de en gang så engasjerte toopptaksforkjemperne her i denne salen tør å stå for det de en gang mente, og som de da mente at den rød-grønne regjeringa bare fikk se å gjøre straks.

Presidenten: Representanten Mandt har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mette Tønder (H) [11:44:51]: Vi har sans for Arbeiderpartiets utålmodighet i denne saken. – Det er viktig å berømme hverandre også.

Samtidig er spørsmålet: Hvis dette er så viktig, hvorfor klarte de ikke på åtte år å få det til? Det er mitt spørsmål.

Sonja Mandt (A) [11:45:18]: Jeg skulle ønske at representanten Tønder hadde vært like utålmodig i posisjon som i opposisjon. Vi var utålmodige etter å få full barnehagedekning, og det klarte vi å få til. Derfor må vi bygge stein på stein. Det koster faktisk ganske mye penger. 8 900 plasser koster 1,35 mrd. kr. Vi begynte med 241 mill. kr, som vi ville gitt en tredjedel av de plassene.

Det er viktig å begynne. Jeg tror også representanten Tønder ville satt pris på om de hadde blitt bygd, kjenner jeg en god del av Høyre-representantene rett. For her i denne sal var det en stor utålmodighet for å få det til. Det skjønte også vi. Men pengene skal finnes, og vi fant dem på det budsjettet som vi da hadde.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:46:26]: Representanten Sonja Mandt viser til endringer i kontantstøtten og hva det har hatt å si når det gjelder beregninger av barnehageutbygging. Hun mener at kutt i overføringene til kommunene gjør at kommunene må legge ned barnehager, eller at de i hvert fall ikke får mulighet til å bygge nye plasser.

Men dette er jo nøyaktig den samme beregningsmodellen som man brukte i den rød-grønne regjeringen da de gjorde endringer i kontantstøtten for toåringer, og også for ettåringer, da de økte kontantstøtten for ettåringer. Det er nøyaktig den samme beregningsmodellen som ble brukt den gangen.

Hvorfor er representanten Sonja Mandt så kritisk til en beregningsmodell som hennes egen regjering brukte da Arbeiderpartiet styrte?

Sonja Mandt (A) [11:47:19]: Jeg takker for spørsmålet. Jeg tror at her må vi se på hva vi gjorde forskjellig. Vi innførte en aldersdifferensiering av kontantstøtten, men samtidig la vi inn over 91 mill. kr til videre bygging, og det viser seg, hvis en ser på statistikk og tall, at flere og flere unger kom inn i barnehagene i den tida. Men man må bygge parallelt med at man innfører kontantstøtte, og det gjør vi. Derfor har vi vært veldig kritiske til at det kuttet 344 mill. kr til kommunene før en i det hele tatt vet om det er så mange færre unger som kommer til å bruke barnehagen.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [11:48:12]: Jeg noterer meg at forskjellen mellom det eneste saliggjørende og fullt kaos er ett eller to opptak. Så enkelt er det altså nå, men så enkelt var det tydeligvis ikke de foregående åtte årene.

Representanten Mandt takket for et godt forslag. Hun takket SV for det. Da vil jeg gjerne peke på andre setning i innstillingen, hvor det står at den rød-grønne regjeringen

innførte full barnehagedekning. Det gjentok også representanten Mandt muntlig her. Videre står det i en merknad fra Arbeiderpartiets medlemmer at det at man ikke innfører to opptak, vil virke mot målet om full barnehagedekning.

Spørsmålet er for så vidt ganske enkelt: Ble det eller ble det ikke innført full barnehagedekning under den rød-grønne regjeringen?

Sonja Mandt (A) [11:49:02]: Det ble innført full barnehagedekning under den rød-grønne regjeringa med de opptakskriteriene som var da. Veldig mange kommuner har jo løpende opptak allerede i dag, noe også representanten Tønder var inne på. Vi ønsker en likebehandling, slik at det er en mulighet uansett hvilken kommune man bor i, og derfor ønsker vi også å smøre systemet med de pengene.

Full barnehagedekning? Ja, for den gruppa som allerede lå inne. Så ville vi utvide, sånn at det ikke skal være tilfeldig hvem som får barnehageplass, ut fra når på året de er født. Også representantene fra Høyre har jo vært opptatt av at man ikke skal skynde seg å få en unge før fristen for barnehageopptak går ut. Det var viktig.

Så til det at vi stresser to barnehageopptak som det eneste saliggjørende. Nei, vi gjør ikke det, vi ser at det er en vei vi er nødt til å gå. Et steg på veien var å smøre systemet med 241 mill. kr, som ville gitt 2 900 nye plasser. Disse fjernet Høyre, for de ønsket ikke å innføre to barnehageopptak.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Morten Stordalen (FrP) [11:50:27]: Denne regjeringen er opptatt av å sikre et fleksibelt og kvalitativt godt tilbud innenfor barnehage. Jeg registrerer at opposisjonspartiene som utgjorde den forrige regjeringen, nå er veldig opptatt av å innføre to barnehageopptak, noe de kunne gjort i løpet av de åtte årene de satt dersom de virkelig mente det. Riktignok satte de av noen midler til gradvis opptrapping i et budsjett de visste de ikke skulle styre etter.

Jeg ser med interesse av merknadene til Arbeiderpartiets representanter at de er veldig opptatt av hva Fremskrittspartiet skrev i forbindelse med barnehagemeldingen, Meld. St. 24 for 2012–2013, jf. Innst. 380 S for 2012–2013. Det er ganske så dekkende for hvorfor Fremskrittspartiet ikke støtter forslaget om innføring av to barnehageopptak, nettopp fordi vi mener, som da, at to opptak i året ikke er en fullgod løsning. Slik sett synes jeg det er veldig bra at de har skrevet det i sine merknader.

Ved en slik modell som skisseres fra forslagsstillerne, vil et barn som fyller ett år rett etter opptak, fortsatt måtte vente til det er nærmere ett og et halvt år før det får plass. Fremskrittspartiet har alltid ment at den ideelle løsningen ville være løpende og fleksible opptak. Dette ville ivarettatt alle aldre etter fylte ett år. Men det er viktig å understreke at det per i dag finnes gode ordninger i flere kommuner som har plass, og som tar inn barn selv om de fyller ett år etter 1. september – dette fordi de kommunene som har ledig plass, ser fordelene med å kunne få inn egenandelen og samtidig hjelpe sine innbyggere. Derfor er det viktig å innhente en mer nøyaktig og treffsikker beregning og

analyse av situasjonen for å se hva som skal til for å kunne innføre en mer fleksibel ordning.

Heller ikke Utdanningsforbundet støtter en løsning om to barnehageopptak, som forslagsstillerne nå ønsker. Utdanningsforbundet er enig med regjeringspartiene, som inkluderer Fremskrittspartiet. Under høringen i forbindelse med budsjettbehandlingen i fjor høst kom det tydelig fram fra Utdanningsforbundet hva det mente om den rød-grønne regjeringens forslag til gradvis opptrapping til to barnehageopptak. La meg sitere noe av hva Utdanningsforbundet skrev i sitt høringssvar til Stortinget:

«Utdanningsforbundet skjønner intensjonen bak forslaget om en opptrapping til to opptak, men mener at det kommer for tidlig, og at midlene heller må benyttes til tiltak som kan heve kvaliteten for de barna som allerede har plass i barnehagene. Dersom det utvides til flere opptak allerede nå, uten at det bevilges mer midler til andre kvalitetsfremmende tiltak, risikerer vi ytterligere press på kvaliteten i sektoren med et dårligere barnehagetilbud som resultat.

Utvidet rett til barnehageplass vil også gi et ytterligere press på den generelle bemanningen i barnehagene. (...)

Tallet på dispensasjoner fra kravet om godkjent barnehagelærerutdanning for styrer og pedagogisk leder har stabilisert seg på i overkant av 4 000 ansatte, et historisk høyt nivå.

For å redusere antall dispensasjoner må det satses på kompetanseheving blant barnehageansatte, det må rekrutteres flere til barnehagelærerutdanningen og allerede utdannede barnehagelærere må rekrutteres tilbake til barnehagene.»

Stort klarere kan det vel ikke sies. Derfor har også denne regjeringen tatt dette på alvor i sitt budsjett. Vi prioriterte nettopp det Utdanningsforbundet m.fl. mener er riktig, kvalitet nå før kvantitet som bare vil risikere å ramme de mest sårbare i vårt samfunn, nemlig barna. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen styrket derfor budsjettet med hensyn til økt kompetanse til ansatte, det er de ansatte som er den viktigste ressursen. For denne regjeringen er det det, men kanskje ikke for opposisjonen.

Jeg er enig i at det kan føles urimelig at det fortsatt vil kunne være barn som ikke får plass med dagens modell. Men jeg kan love at jeg vil jobbe for et mer rettferdig system, som har en høyere fleksibilitet, og som ikke er låst opp til to datoer i året. Denne regjeringen er opptatt av at vi skal ha gode og kvalitative tjenester, derfor prioriterer vi det først. Det er faktisk barna vi snakker om, de mest sårbare. Denne regjeringen har ikke sans for forslaget, når det skal gå så til de grader på bekostning av barna. Vi setter de ansatte under enda sterkere press, og vi overlater våre minste, mest sårbare, til noe som Utdanningsforbundet er sterkt kritisk til. Vi er opptatt av trygghet – derfor setter vi barna først.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [11:55:07]: Det kan være mange i denne sal og i landet for øvrig som innerst inne ønsker seg

løpende opptak. Skal man noen gang nå det målet, er det ganske avgjørende – hvis man sammenligner med å bestige et fjell – om man går opp eller om man går ned. Vi startet på opptappingen, og vi var helt ærlige på at første steg mot løpende opptak vil være å få på plass to årlige opptak. Derfor la vi inn 242 mill. kr i forslaget til statsbudsjett for 2014, for å starte stigningen, altså i riktig retning. Men Fremskrittspartiet og Høyre trakk tilbake de pengene og begynte heller nedstigningen. Da vi diskuterte barnehagemeldingen i Stortinget i juni i fjor, karakteriserte Fremskrittspartiets medlemmer våre ambisjoner som altfor passive. Hvordan vil Morten Stordalen karakterisere regjeringens politikk i så måte, når vi vet at regjeringen trakk tilbake første steg i den retningen som han selv sier at Fremskrittspartiet er så opptatt av?

Morten Stordalen (FrP) [11:56:14]: Hvis man snakker om denne regjeringens ambisjon, synes jeg den er veldig bra. Den tar faktisk inn over seg at man driver rovdrift på ansatte i barnehagene og har tidenes høyeste tall når det gjelder dispensasjoner for ufaglærte. Denne regjeringen vil ikke utsette barna for risiko ved å kjøre på ytterligere nå. Derfor er kvalitet viktig.

Representanten Grande tar til orde for denne oppbyggingen. Ja, det var et budsjett, som jeg sa, som man faktisk ikke skulle styre etter. Vi forholder oss til den virkelige verden. Vi ønsker faktisk kvalitet først og å sikre de barna som har plass. Så skal vi jobbe for et mer løpende og fleksibelt opptak. Som representanten Grande sier: Fremskrittspartiet var imot to opptak. Derfor skrev vi det vi gjorde i forbindelse med meldingen, fordi Fremskrittspartiet ville ha et løpende, fleksibelt opptak.

Jenny Følling (Sp) [11:57:19]: Det kan verke som om representanten Stordalen meiner at utbygging av full kapasitet har gått ut over kvaliteten i barnehagane. Eg har sjekka. Eg har sjekka opp mot undersøkingar som både Kommuneforlaget og Difi har gjennomført, og det finst ingen indikasjonar på at kvaliteten er redusert. Kva byggjer Framstegspartiet og Stordalen meiningane sine på?

Morten Stordalen (FrP) [11:57:50]: De bygger jeg på Utdanningsforbundets høringsuttalelse til Stortinget i fjor høst, som er åpen for alle, og jeg regner med at representanten også er opptatt av hva Utdanningsforbundet sier. Det er en svært offentlig høring, og det er den man bygger på, hvor Utdanningsforbundet sier at tallet på dispensasjoner ligger på «et historisk høyt nivå» – tallet på ansatte som har dispensasjon fra kravet om utdanning, har stabilisert seg på i overkant av 4 000. Det velger jeg å tro Utdanningsforbundet på, og det synes jeg også representanten Følling bør velge å tro på.

Rigmor Aasrud (A) [11:58:23]: Jeg må si at jeg er overrasket over representanten Morten Stordalens betegnelse på barnehager i Norge i dag. Det drives «rovdrift» på de ansatte, sier representanten Stordalen. Jeg regner med at utdanningsministeren kommer til å si noe om det, for hvis vi driver rovdrift på de ansatte, er det faktisk ganske alvor-

lig, og da regner jeg med at utdanningsministeren kommer med noen kraftfulle signaler om hvordan den rovdriften skal reduseres.

I vår regjeringstid økte vi tilskuddet til kompetanse i barnehagene med nesten 150 mill. kr, 40 mill. kr bare det siste året. Så har altså fremskrittspartiregjeringen lagt fram et tilskudd på 10 mill. kr ekstra. Når vi ser at man samtidig kutter med 700 mill. kr, er økningen på kompetanse 1,2 pst. av dette. Er representanten Stordalen fornøyd med satsingen?

Morten Stordalen (FrP) [11:59:20]: Når jeg tar ordet «rovdrift» i min munn, er det ut fra det forslaget som nå foreligger. Hvis man skal gjøre som forslagsstillerne og Arbeiderpartiet nå ønsker, å øke til to opptak, noe som Utdanningsforbundet sterkt fraråder, vil jeg påstå at det grenser mot det som kan kalles rovdrift, siden man allerede i dag driver på grensen. Når det gjelder kvalitetsheving, skal vi huske på at de tallene som representanten Rigmor Aasrud legger fram, er knyttet til opptappingsplanen fra den forrige regjeringen. Når denne regjeringen ikke trapper opp til to opptak, men fortsatt øker i tillegg til den forrige regjeringen på kvalitet og kompetanse, er jeg fornøyd med regjeringens politikk.

Presidenten: Replikskordskiftet er slutt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:00:28]: Et godt barnehage tilbud er viktig, både at det er et tilbud slik at alle som ønsker det, skal kunne få en barnehageplass, at det er nok bemanning, og at det er god pedagogisk kvalitet og innhold i barnehagene.

Vi ønsker egentlig denne debatten svært velkommen, og vil takke SV for å ha satt fokus på dette. Jeg håper virkelig ikke at barnehagepolitikken drukner i det sterke fokuset som regjeringen ønsker å ha på skole. Det er et viktig fokus, men hvis det går på bekostning av barnehagen og det pedagogiske og gode kvalitetsinnholdet i barnehagen, bommer vi. Så jeg håper at kunnskapsministeren også vil ta med seg et sterkt fokus på dette feltet. Når det snakkes om kompetanseheving blant lærere, håper jeg at kunnskapsministeren også har de ansatte i barnehagene i tankene, for der trengs det også kompetanseheving.

I tillegg til mer fleksibilitet i opptakene er kvalitet og bemanning viktige stikkord i debatten rundt barnehagene. Regjeringen har uttrykt at de nå ønsker å satse på en heving av kvaliteten i barnehagene. Barnehagene skal være mer enn et oppbevaringssted, og da trengs det en styrking av kompetansen i barnehagene, men også en satsing på bemanning, slik at de ansatte har tid til å være med barna.

Barnehagen er en viktig arena for barn når det gjelder utvikling, få relasjonskompetanse og få et godt grunnlag før de starter på skolen. Vi merker oss at regjeringspartiene uttaler at dette er et satsingspunkt for regjeringen, og det håper jeg vi kan se blir fulgt opp.

For Kristelig Folkeparti er fleksibilitet og valgfrihet viktige stikkord for familiepolitikken. Et av de viktigste virkemidlene for dette er nettopp barnehagene. Dagens ordning fører til at familien nå må planlegge livet ut fra om

barnet er født før eller etter 1. september. Dette er svært uheldig og fører til mye unødig stress og bekymring for småbarnsfamiliene.

To opptak ville ikke løst dette problemet. Det ville bare ha gitt familiene to datoer å føde før, slik at barnehageplassen er sikret. Kristelig Folkeparti ønsker ikke å nøye seg med to opptak, men vil at alle barn over ett år skal ha rett på plass i barnehage, uavhengig av når de er født på året. Dette gir reell fleksibilitet til familiene og vil føre til at de ikke trenger å planlegge fødselen, men derimot får muligheten til å planlegge familiens hverdag etter at barnet er ett år, uten bekymring for barnehageplass.

Vi er derfor glad for å se at kunnskapsministeren også ønsker å sikre økt fleksibilitet for barnefamilier, og vi ventet spent på forslag fra regjeringen – spent og utålmodig. Statsråden sier i sitt svar til komiteen at forslag til en ny ordning vil bli forelagt Stortinget i løpet av inneværende periode. Inneværende periode betyr enten i løpet av 2014 eller at vi må vente helt til 2017. Vi i Kristelig Folkeparti forventer at dette er et prioritert område for regjeringen, slik at vi kan få på plass gode ordninger som sikrer fleksibilitet for familiene, så fort som mulig. Dette er et område som ikke har vært prioritert på lenge, og nå haster det virkelig med å få gjort noe. Dette er et engasjement som regjeringspartiene har delt med Kristelig Folkeparti gjennom de foregående periodene, og vi forventer derfor at det gjøres noe nå, nå som man har muligheten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:05:13]: Dette vil eg karakterisere som eit svært ambisiøst innlegg. Dersom det skal vere slik at alle foreldre med barn over eitt år har ein rett til å få plass i barnehage, må jo den avkodast, men eg forstod representanten Bekkevold slik at det betyr når ein skulle ønskje, altså noko tilnærma løpande opptak.

Det eg ønskjer å utfordre representanten på, er: Er han einig i at det går an å tenkje sånn at to opptak er meir ambisiøst enn eitt, tre er meir enn to, fire er meir enn tre, og løpande igjen er mykje meir ambisiøst enn fire og tre og to og eitt? Dersom han er einig i at det her går eit slags hierarki, ville ikkje då to vert på veg mot løpande? Eller har Kristeleg Folkeparti det synet at vi skal hoppe frå eitt til løpande direkte? Eg ønskjer å forstå tenkinga om korleis dei vil kome til det veldig ambisiøse og flotte målet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:06:15]: Kristelig Folkeparti mener at to opptak i året ikke vil løse det som er problemet i dag, nemlig at du er nødt til å planlegge fødselen ut fra bestemte datoer for å sikres en rett til barnehageplass. Når jeg sier at Kristelig Folkepartis ambisjon er at alle barn over ett år skal ha rett til barnehageplass, er det et direkte sitat fra vårt partiprogram, som vi ønsker å realisere. Når den nye regjeringen bruker ord som «løpende opptak», er løpende opptak i Kristelig Folkepartis hode i hvert fall slik at har man fylt ett år, skal retten til plass være der, og da trenger man en sterk innsats på barnehage-sektoren både når det gjelder plasser, og når det gjelder bemanning.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:07:08]: Eg trur eg forstår alt det, men poenget mitt er følgjande: Anten løpande betyr på dagen eller på uka eller på månaden eller kva det betyr, inneber det mange fleire barnehageplassar og mange fleire tilsette og mykje meir pengar der ute. Då er iallfall to opptak i året, eller til og med en tredjedel av to – ein del hundre millionar – på veg til det. Det antek eg representanten må vere einig i, med mindre det finst ein magisk annan veg. Då er spørsmålet: Kvifor kan vi ikkje bruke dei pengane og gjere det skrittet på veg mot det Kristeleg Folkeparti ønskjer? Sjølv om det er enormt ambisiøst og kanskje ligg litt framme, kan eg ikkje forstå anna enn at det ville måtte vere eit framskritt på veg mot løpande å få to.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:07:56]: Hvis man hadde gått for de rød-grønnes forslag om to opptak i året, er jeg redd for at man hadde stoppet der. Man ville ha fortsatt med et veldig rigid system, der man hadde vært nødt til å planlegge fødselen ut fra helt bestemte datoer.

Ja, det ville kanskje være løst et lite stykke på vei, men Kristelig Folkeparti har større ambisjoner enn det. Når regjeringen varsler en kvalitetsheving, at de varsler at de vil komme til Stortinget med et forslag til hvordan man kan få til løpende opptak, er det det Kristelig Folkeparti ønsker, det er det vi ønsker å oppnå. Jeg håper at vi slipper å måtte vente helt til 2017 før denne regjeringen kommer med et forslag til hvordan det vil se ut.

Rigmor Aasrud (A) [12:08:46]: Jeg har et enkelt spørsmål til representanten Bekkevold: 7 000 færre barnehageplasser, er det et godt bidrag til at alle ettåringer får barnehageplass?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:08:59]: Det er helt klart at når man ut fra et makroperspektiv gjør noen beregninger på hva kontantstøtten vil få av betydning for etterspørselen etter barnehageplasser, skjønner jeg at det på lokalplan kan se noe annerledes ut. Jeg håper at det er noe som regjeringen også vil se nærmere på, slik at ikke kunnesektoren nå er nødt til å bygge ned plasser, men snarere tvert imot holder trykk på at vi fortsatt skal ha barnehageplass for alle. Dette må regjeringen komme tilbake igjen til, og jeg håper at vi ser allerede i kommuneproposisjonen at man har tatt inn over seg de konsekvensene dette får for enkelte kommuner.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Jenny Følling (Sp) [12:10:07]: Senterpartiet har i den raud-grøne regjeringa vore med på eit historisk løft for å få bygd ut barnehagekapasiteten. Det er lovfesta rett til barnehageplass, og Senterpartiet har programfesta at vi skal ha barnehageplass til alle. Vi var klare til å innføre oppstarten med to barnehageopptak i 2014, men det blei kutta.

Eg er einig i utsegna til Solveig Horne frå Framstegspartiet om at det er ei skam at foreldre må planlegge fødselen for å vere sikra barnehageplass. Og nettopp det skjer. I Oslo er det så mange fødande om sommaren at jordmor-

foreningen i Oslo åtvarar mot at det kan gå ut over tryggleiken. Fødeavdelingar over heile landet merkar dette.

Gleda over eit nytt familiemedlem kan fort bli dempa om fødselen skjer 2. september, for då begynner ein å bekymre seg for korleis ein skal få barnehageplass. Det er situasjonen i dag.

Eg skulle ønskje at Solveig Horne og hennar meiningsfellar framleis såg det urimelege i situasjonen og gjorde noko no. Men eg observerer at regjeringa skjuler seg bak omgrepa kvalitet og likebehandling av offentlege og private barnehagar, nettopp for å forklare utsetjinga av to barnehageopptak. Det bøter ikkje på dei praktiske utfordringane som desse familiane opplever.

Dei raud-grøne auka barnehagekapasiteten betydeleg, men regjeringspartia gøymer seg bak at det no er viktig å auke kvaliteten. Det er mange fornøgde foreldre rundt om i landet. Undersøkingane som er gjennomførde, viser at kvaliteten ikkje har blitt svekt i denne perioden.

Senterpartiet meiner at omsorgsevna til foreldra og kvaliteten i barnehagen har avgjerande betyding for god utvikling og læring for ungane. Dette er eit avgjerande grunnlag for seinare skulegang og sosialt fellesskap. Difor er dette så viktig.

Regjeringa gøymer seg òg bak argumentet om at det vil ramme kommunane forskjellig om dei blir pålagde to barnehageopptak. Eg er glad for bekymringa, men eg trur ikkje ho stikk særleg djupt. Vi ser at mange kommunar har fleire barnehageopptak, nettopp fordi dei ser at det er behov for det. Og dei gjer det sjølv om dei ikkje får dekt kostnadene med det. Dei gjer det fordi det er viktig for småbarnsfamiliane, og fordi samfunnet treng arbeidskraft og kompetanse.

Om lag 14 000 barn utan rett til barnehageplass gjekk i barnehage i 2011. Eit anslag viser at kostnadene med å innføre to barnehageopptak vil utgjere 2–3 mrd. kr. Det kan sjå ut til at det for regjeringa er viktigare å innfri løftet om skattelette til dei som tener mest, enn å innføre, eller i alle fall å starte med å etablere, to barnehageopptak for småbarnsfamiliar i ein etableringsfase. Slik prioriterer ikkje Senterpartiet. Vi støttar representantforslaget om to årlege barnehageopptak som ein oppstart og ber om at regjeringa innfører dette så snart som mogleg.

Terje Breivik (V) [12:14:09]: Eg vil starta med å takka representantane frå SV for å fremja forslaget og for å lyfta eit viktig tema.

For mange foreldre og familiar har praksisen med garantert plass dersom eit barn er født før 1. september, altså eitt årleg barnehageopptak, ført til mykje frustrasjon. Det har Venstre den største forståinga for. Det burde ikkje vera slik at dersom ein ikkje treff rett med tanke på fødselstidspunkt, risikerer ein å måtta venta eitt år ekstra på barnehageplass.

Det er ingen løyndom at Venstre har gått til val på å sikra to årlege barnehageopptak, og at me derfor var fornøgde med budsjettforslaget frå den raud-grøne regjeringa på akkurat dette punktet. I det alternativet budsjettet vårt vidareførte me dette. Etter forhandlingane med regjeringspartia i haust vart ikkje dette ein del at det endelege opp-

legget. Og sjølv om eg og Venstre meiner at me bør få til to barnehageopptak, har eg forståing for at regjeringa har eit behov for sjølv å leggja korta i budsjettprosessen. I den samanhengen er det verdt å minna om at forslaget frå den raud-grøne regjeringa berre innebar ein start i opptrappinga med to barnehageopptak, og at sluttrekninga både for stat og kommune enno er uviss.

Eg og Venstre er òg samde med regjeringspartia, som påpeiker at det er avgjerande å sikra full likebehandling av offentlege og private barnehagar. Eg har likevel forståing for dei som i lys av tidlegare utsegner frå representantar frå Høgre og Framstegspartiet er overraska over at ein i denne innstillinga ikkje tydeleg seier at ein vil jobba vidare med to barnehageopptak. Eg er likevel tilfreds med at regjeringa har varsla at dei vil sikra fleksibilitet i opptaket, uavhengig av fødselstidspunkt, og at den konkrete utforminga av dette vil verta førelagd Stortinget i løpet av perioden.

I og med at spørsmålet om auka fleksibilitet i barnehageopptaket og eventuelt fleire årlege opptak er budsjettspørsmål, kan eg frå Venstre si side lova at me kjem til å arbeida aktivt for å få til gode ordningar som foreldre og familiar kan vera tilfredse med.

Til slutt vil eg òg seia nokre ord om den generelle barnehagesatsinga. Venstre er heilt samd i at kvalitet i barnehagen skal vektleggjast framover. For oss handlar kvalitet fyrst og fremst om å sikra mange nok pedagogar. Òg på det punktet vil Venstre bruka posisjonen sin i budsjettforhandlingane aktivt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:17:08]: Dette var jo eit forståeleg og edrueleg innlegg og ei forståeleg grunngeving for kvifor ein ikkje støttar eit forslag no. Det er synd at Venstre ikkje hadde styrke til å få gjennomslag for det i haust, men det er òg høgst forståeleg.

Det eg har lyst til å utfordre representanten på, er noko statsministeren sa då ho vart spurt om dette, og som kanskje er den eigentlege grunnen til at vi står der vi står i denne saka. For ho vart i spørjetimen spurt om kvifor ein ikkje hadde prioritert dette, og kvifor ein ikkje hadde prioritert å auke talet på barnehageplassar. Då svara ho:

«Denne regjeringen prioriterer å satse mer på kunnskap i skolen (...). Derfor har vi gjort noen tydelige prioriteringer når det gjelder kunnskapssatsing (...), og det betyr at det er andre områder vi ikke har prioritert så mye til.

(...) Nå skal altså kunnskapen, læreren, være i fokus, ikke alle andre ting. Det betyr at det vil være områder som blir nedprioritert.»

Korleis vil Venstre sikre at alle desse orda ikkje vert ei nedprioritering av to opptak eller ein annan modell som sikrar fleire opptak?

Terje Breivik (V) [12:18:12]: Når det gjeld primærposisjonen til Venstre, som eg nett sa frå talarstolen, kan eg lova representanten Solhjell at han vil spegla seg i Venstre sitt alternative budsjett, òg for 2015, og vil vera ein

del av undertekna sitt mandat når eg møter regjeringa til regjeringsforhandlingar.

Venstre ser òg fram til regjeringa si konkretisering av «mer fleksibilitet» i opptaket, slik dei no har sagt det i denne saka. Sterkare enn det kan eg ikkje seia det frå denne talarstolen i dag.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:19:07]: Eg la vekk mitt førehandsskrivne manus for å innleie mitt innlegg med ei historie frå verkelegheita i staden, dvs. ei historie frå barnehagen i denne samanhengen.

Eg har – trur eg sjølv – uoffisiell norsk rekord i dårleg planlegging av når eg har fått mine tre barn – alle i valår, og det første i september 2005, nærmare bestemt den dagen eg skulle ha vore på Soria Moria og forhandla regjeringsplattform. I august neste år, i 2006, fekk eg i gåve, neppe frå høgare makter, men det kom som manna frå himmelen, ein barnehageplass rett før året skulle starte. Den første dagen i ein brakkebarnehage på Etterstadstletta med nesten 200 barn møtte eg opp til det som heiter innkøyring. På slutten av dagen kom det ei dame bort til meg. Så sa ho: Du som er politiker – sånn som dette kan det verkeleg ikkje vere. Det manglar kvalifiserte folk, det er kaotiske forhold, og ikkje eingong den pedagogiske leiaren på avdelinga har førskulelærarutdanning. Det må du gjere noko med.

Så tenkte eg meg om eit par sekund og svarte at ja vel, du skal vere klar over at dersom det ikkje hadde vore for oss, hadde du for det første sannsynlegvis ikkje fått barnehageplass. For det andre hadde prisen vore høgare. Dessutan prøvde den førre regjeringa å svekke krava til kvalifikasjonar for dei tilsette ytterlegare. Så var eg kanskje inst inne ganske fornøgd med mitt eige svar, kanskje utstrålte eg det bitte lite grann – eg veit ikkje, eg prøvde ikkje å gjere det. Men iallfall såg ho på meg, og så svara ho: Det var derfor eg stemde SV ved siste valet, men no vil eg at du skal fikse dette.

Eg begynner sånn for å forklare at det er noko ibuande ved politikkens vesen at nesten same korleis ein ser på det, må ein først løyse nokre problem før ein løyser dei andre. Eit av dei største samfunnsproblema som langt på veg fekk si løysing i førre stortingsperiode, var altså at det vart full barnehagedekning med eitt opptak. Det vart innført ein lovfasta rett til barnehageplass, noko SV første gongen foreslo på slutten av 1980-talet. Og prisen gjekk kraftig ned. Så begynte vi på ei kvalitetssatsing, bl.a. med to meldingar i slutten av førre periode – det vil vere viktig i denne perioden, og det er brei einigheit om det – og vi begynte på to opptak.

Det som gjer denne saka vanskeleg å forstå, sett i samheng med budsjettet, er at av og til er det sånn at eit fleirtal har ulike syn, og så må nokon gje seg. Eg har opplevd det sjølv, for å seie det som det er. Men det som er vanskeleg å forklare, er når det er eit fleirtal som har det same synet, og så må alle gje seg. Det er det som er vanskeleg å forstå i denne saka.

Det andre som er vanskeleg å forstå, er at same om ein vil nå heilt til eit himmelsk mål om, la oss seie, ein rett til

på dagen å få plass, eller om ein ser for seg at det kanskje må vere i månaden, eller om ein er fornøgd med to opptak, er jo iallfall to på vegen til tre og fire opptak og uendeleg – akkurat som ein kjem før to. Så det er på ein måte vanskeleg å forstå at ein ikkje kunne vere einig om å bruke dei pengane, setje dei av på vegen mot to opptak. Då har ein iallfall investert det anten ein meiner to eller løpande opptak. Det er matte, vil eg seie – men det er sjølvsagt lov til å sjå det annleis.

Men det vi har fått illustrert her òg, er at alle framleis seier at det skal gå den vegen. Det som bekymrar meg, er at den eigentlege underliggjande grunngevinga er at regjeringa ikkje har tenkt å prioritere dette området dei neste åra – som statsminister Erna Solberg gjekk langt i å seie her i spørjetimen – fordi dei har andre prioriteringar i staden. Det vert understreka i innstillinga. Det er jo som representanten Breivik sa, det står at nei, dette er litt dårleg utgreidd, vi må sjekke nokre fakta og sånn, men vi kjem tilbake med ein meir ambisiøs modell – to opptak eller løpande. Men det står ingenting i nærleiken av det. Det står at ein må sjekke litt og jobbe litt, og det er litt tidleg osv.

Derfor må alle som er engasjerte i at familiane i Noreg skal få lettare tilgang til barnehageplass dei stadene der det ikkje fungerer godt nok – i ein del store kommunar, nokon mindre – vere engasjerte i at fleksibilitet ikkje vert ein annan måte å forstå at vi gjer eigentleg ikkje noko med det. Vi må setje av dei nødvendige midlane, anten ein meiner to opptak eller løpande opptak, gjerne etablere ein betre modell enn den som er foreslått, men ikkje la det verte akseptert at fleksibilitet betyr nedprioritering. Vi må vere villige til å bruke dei ekstra midlane på dei ekstra barnehageplassane dersom vi skal nå heilt fram til mål. Derfor kjem vi òg til å støtte vårt eige forslag her i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Harberg (H) [12:24:15]: Tidligere partileder i SV, Kristin Halvorsen, ga løfte om plass til alle barn innen tre måneder etter at de hadde søkt. Det løftet ble brutt. SV lovet full likebehandling av offentlige og private barnehager i 2014. Det løftet ble brutt.

Nå er det viktigst av alt å få på plass to barnehageopptak. Hva i all verden var det som gjorde det uaktuelt å prioritere fleksible opptak i den perioden SV satt i flertallsregjering – åtte år – og i de årene de satt med politisk ledelse i departementet?

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:24:56]: Med all respekt: Det var jo ikkje akkurat sånn at vi satt stille og såg på barnehagane i dei åra. Over 60 000 fleire barn fekk plass. Som sagt, vi måtte iallfall få på plass eitt barnehageopptak og full dekning før vi kunne få på plass to. Det tok mange år og – som representanten sa – fleire år enn det vi hadde som mål å få til.

Så måtte vi få ned prisen, sånn at det skulle bli eit reelt tilbod til alle. Då prisen gjekk ned, var det òg fleire som søkte, og dermed altså endå tøffare å kome til det. Så måtte vi sørgje for å halde ved like kvaliteten. Det er godt dokumentert at det vart han, og han må få eit ytterlegare løft

framover. Og vi innførte ein lovfesta rett. Alt det skjedde i løpet av dei åra.

På slutten av den perioden begynte vi òg på opptrappinga mot to opptak. Så vil eg seie at dersom representanten synest det er så ille at dei tinga ikkje vart gjorde godt nok, vel, så gjer det no då! No har jo Høgre fått makta. Då kan dei gjere det dei ikkje syntest vart godt nok gjort i den førre perioden. Men det viser seg at dei har eigentleg ikkje tenkt å gjere det likevel.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:26:15]: Som vi hørte, er jo SV det partiet som har løpt lengst og fortest vekk fra løftene i barnehagepolitikken. Jeg skal la det ligge og heller snakke litt om fleksibilitet, for jeg forsto at representanten Solhjell slet litt med å forstå begrepet. Han spurte i hvert fall flere ganger om det, helt til han til slutt konkluderte med at det nok egentlig var nedprioritering – det var det det betydde. Det er nok sikkert ikke så rart hvis man er vant til å tenke at én løsning passer for alle.

Det er egentlig det som leder meg frem til spørsmålet mitt, for jeg lurer på: Når noen kommuner har plassgaranti, noen kommuner har løpende opptak og noen kommuner har ett opptak – det er virkeligheten i dag – hvorfor tror da representanten Solhjell at én og samme løsning, altså to opptak, er det eneste saliggjørende og eneste rette for alle kommunene, når kommunene er så forskjellige som de er i dag?

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:27:05]: Det er ikkje det eg trur. Dagens situasjon er at alle kommunar har minst eit opptak i året, men svært mange kommunar har fleire. Den viktigaste grunnen til at dei har fleire, er jo at dei har fleire barnehageplassar, sånn at dei kan tilby det. Eg er heilt sikker på at den situasjonen vil eksistere i framtida. Derfor er det ikkje det spørsmålet er. Spørsmålet er: Skal vi gje alle ein tryggleik for at dei kan få barnehageplass raske, f.eks. ved først å seie minst to opptak i året – og dersom nokon ønskjer å gå vidare, som både Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti vil, gå vidare til ei form for løpende opptak? Skal ein det, vil det koste nokre ressursar. Ein bør bygge ut plassar, bl.a. i ein del av våre større byar, og dei ressursane må setjast av. Derfor hadde det vore ein god start å gjennomføre regjeringas opptrappingsplan, og så kunne ein gå endå vidare dersom ein ønskte det.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:28:24]: Jeg tror – jeg er ganske sikker på det egentlig – at foreldre som skal ha familieferøkelse, vil glede seg like mye over det i år som i fjor. Det er greit bare å ha for seg i denne debatten at opptakskravene og rettighetene til barnehageplass er helt like i 2014 som de var i 2013. Det betyr at har man et rettighetsbarn, har man også rett til plass. Det må kommunene forholde seg til. Der er det ingen valgfrihet.

Så mener jeg at to opptak ikke er et stykke på vei mot mer fleksibelt opptak, som er formuleringen i Sundvolden-erklæringen. Jeg mener at to opptak er den dyreste, mest byråkratiske, mest sentralistiske og minst fleksible ordnin-

gen man kan innføre. Så det at regjeringen ikke ønsker å ta et steg i retning av en ordning som vi mener er dårlig, mener jeg ikke kan være spesielt oppsiktsvekkende. I verste fall vil jo to opptak gjøre at de kommunene som flere representanter har påpekt har et mer løpende opptak, må stramme inn på det. Så i verste fall vil jo en innføring av to opptak kunne føre til mindre fleksibilitet i dag for mange barnefamilier.

I tillegg har det en prislapp på ca. 1,5 mrd. kr, og det er en åpenbar «mismatch» i opposisjonen når de snakker både om at de skal bruke 1,5 mrd. kr i ufinansierte løfter, og om at opptrappingen av kvalitet er det viktigste i barnehagen. Jeg er enig i at kvalitet er det aller viktigste – at man har gode ansatte i barnehagen, at man både har trygge fang å kripe opp i og godt pedagogisk opplegg. Hvis kvalitet er viktigst, må det også prioriteres.

Det tverrfaglige barnehageløftet har gitt full barnehagedekning for rettighetsbarna. Rettighetsbestemmelsen i barnehageloven sikrer at de som er født innen utgangen av august det året det søkes barnehageplass for, har rett til plass i løpet av august. Forslaget vi behandler nå, er så å si likt forslaget den rød-grønne regjeringen kom med helt på tampen av sin periode i regjeringskontorene. Man prioriterte det ikke før stortingsvalget var tapt høsten 2013.

Dagens opptaksordning – jeg gjentar dette – er like god som den var under den rød-grønne regjeringens tid. Jeg forstår at dagens rettighetsbestemmelse kan være frustrerende for en del barnefamilier. Derfor er det regjeringens ambisjon å sikre økt fleksibilitet i opptaket, men vi vil ikke gjøre det gjennom å gå inn for ordningen som skisseres i dette forslaget, som vi mener er byråkratisk, rigid og svært, svært dyr.

Det er viktig å si at vi lot høringsforslaget fra den forrige regjeringen gå. Dermed har vi fått vite hva forskjellige organisasjoner mener om forslaget om to opptak. Flertallet av høringsinstansene ønsker en utvidelse av retten til barnehageplass, men det er stor uenighet om hvilken endring som er ønskelig. Noen høringsinstanser ønsker to opptak, mange er allikevel skeptiske til hva dette kommer til å føre til av byråkratisering i kommunene, mens andre høringsinstanser anser løpende opptak som en bedre løsning. Atter andre høringsinstanser, deriblant Utdanningsforbundet, som er en av de største organisasjonene som organiserer barnehagelærere i Norge, mener at kvaliteten i barnehagene må prioriteres før retten til plass kan utvides. De mener altså at det viktigste løftet i barnehagen først og fremst er kvalitet.

Regjeringen har også sagt – og jeg gjentar det – at vi ønsker å komme tilbake til Stortinget med informasjon om dagens situasjon og forslag om å øke fleksibiliteten. Men jeg synes Utdanningsforbundet også viser til et sentralt poeng: Vi må sikre at fleksibilitet i opptaket ikke utvides på bekostning av kvaliteten i barnehagen. Det er også regjeringens politikk at vi skal prioritere og velge. Regjeringens prioriterte tiltak for å øke kvaliteten i barnehagen, nemlig å løfte de ansattes kompetanse, går rett inn i det som er kjernen: at barna skal ha et sted å være, et sted som både er trygt, og hvor de kan utvikle seg. Det er et viktig prosjekt, som denne regjeringen kommer til å fortsette å satse på.

Jeg synes det har vært en god debatt, men jeg vil fastholde – på tross av mange argumenter – motstanden mot to opptak i året og bare i parentes bemerke at det har heller aldri vært partiet Høyres politikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [12:33:41]: Vi hører at Høyre og regjeringen vil satse på kvalitet i barnehagene, og at man er bekymret for at det ikke er god nok kvalitet for å kunne utvide tilbudet. Sånn som det er nå, kutter regjeringen 4 100 eksisterende barnehageplasser fordi det er kontantstøttebarn som har de plassene. Hvorfor kunne man ikke latt den bevilgningen ligge, sånn at det var flere barnehageplasser tilgjengelig, og sånn at man kunne begynt med det man kaller to barnehageopptak, fleksible barnehageopptak eller løpende barnehageopptak? Det er bemanning der allerede i dag, men man må redusere bemanningen nå.

Da må jeg spørre Røe Isaksen om satsingen på kompetanse, som utgjør 1 594 kr per barnehage i Norge. Hvor lenge skal vi vente på å få nok kompetanse, sånn at vi kan bruke de 4 100 plassene som er der nå?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:34:40]: Jeg vil bare gjenta poenget mitt fra innlegget, at det er akkurat de samme rettighetene til barnehageplass i år som det var i fjor. Det er altså ikke noen endring på det.

Det er sånn at når kontantstøtten forbedres, på samme måten som da den rød-grønne regjeringen la om kontantstøtten, gjør man beregninger av hvordan det vil påvirke etterspørselen etter barnehageplasser – som også får konsekvenser for kommunene. Når det er sagt, ser jeg – det gleder meg også – at veldig mange kommuner satser offensivt på barnehageplasser. Flere kommuner har i dag overbelegg. Jeg tror det er en veldig god politikk at man lokalt prioriterer å legge seg over statens minstekrav.

Når det gjelder kompetansen i barnehagene, er jeg helt enig i at vi må gjøre mer. Derfor satser vi nå i år mer på kompetansebygging i barnehagene enn man noen gang har gjort, og vi har planer om å fortsette den satsingen, fordi kvalitet og innhold i barnehagen er det viktigste prosjektet til denne regjeringen.

Rigmor Aasrud (A) [12:35:35]: De 4 100 plassene som ble kuttet på grunn av kontantstøtten, er plasser som allerede er der. Hvorfor kunne man ikke la dem være der og la de barna som er født etter 1. september, få lov til å være der og bruke de plassene, og at man bare opprettholdt den finansieringen? Hvorfor satser man ikke mer på kompetanse når man legger så stor vekt på de 10 mill. kr man la inn i budsjettet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:36:05]: Til det første: Fra statens side er det, når man beregner hvor mange plasser man skal gi kommunene støtte til, naturlig at man trekker noe ut av rammen, fordi man antar at flere vil søke om kontantstøtte når denne ordningen blir forbedret. Den type beregning foregår hele tiden. Så er det kommunene som bestemmer om de har lyst til å legge seg over

det statlige minstenivået, men jeg understreker at akkurat de samme reglene for rettighetsbarn gjelder i år som i fjor.

Når det gjelder kompetanse, er jeg helt enig i at vi kunne gjort enda mer. Vi la på litt ekstra sammenlignet med det den rød-grønne regjeringen hadde lagt frem, men kompetanseløftet i barnehagene er ikke ferdig med dette budsjettet. Kvaliteten på innholdet i barnehagene kommer til å være det store prosjektet for denne regjeringen ut hele perioden og forhåpentligvis kanskje en periode til også.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:37:04]: Viss kvalitet er det store prosjektet, kunne ein forstått det dersom ein kutta løyvingane til to opptak og brukte det på kvalitet i barnehagen i staden – men ein gjorde ikkje det. Ein brukte det på heilt andre ting: kontantstøtte og kva det no var. Ein tok pengar frå barnehagen ved første forsøk. Det er berre ikkje sånn ein startar eit løft. Eg trur heller det er statsministeren som har rett: Nokre område må nedprioriterast – barnehagen er tydelegvis eitt av dei.

Det er bra at dei raud-grønne rettane – for å kalle det det – dei rettane vi hadde i fjor, framleis gjeld. Dei var ganske gode, dei vart innførte i eit breitt forlik. Det spesielle er at vi har hatt veldig brei einigheit om at dei må verte enda betre. No vart to opptak grundig avlyste, kan ein vel seie – med ein serie adjektiv som eg ikkje rakk å notere. Spørsmålet er då: Betyr det at regjeringa heller vil søkje i retning av det Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet står for, nemleg løpende opptak? Er løpende opptak den betringa ein ser for seg?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:38:08]: Jeg gjentok de adjektivene to ganger, sånn at det skulle være mulig å notere dem ned.

Poenget var at vi avlyste to opptak fordi det er en byråkratisk ordning, det er en veldig sentralstyrt ordning, og det er en ordning som i verste fall vil gjøre at en del av den positive utviklingen i mange kommuner, hvor man har et mer fleksibelt opptak enn det ene opptaket, kan komme til skade.

Det som står i regjeringsplattformen, som vi forholder oss til, er at vi skal legge til rette for – jeg husker ikke akkurat formuleringen – mer fleksibilitet i opptaket. Jeg synes representanten Solhjell i stad hadde en slags tirade om at to opptak var mer enn ett opptak, og fire opptak var mer enn to. Jeg er helt enig i det – såpass langt strekker matematikkunnskapene mine seg. Men det er like fullt slik at hvis man ser ut i virkeligheten, ser man at i de kommunene som faktisk har mer fleksibilitet, vil det være en dårlig løsning å innføre en sentralstyrt modell med to opptak. I verste fall vil det føre til at foreldrene får mindre fleksibilitet enn i dag.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:39:13]: Eg skjønar at vi må vente på kva slags modell som kjem. Eg trur det er heilt feil at to opptak vil føre til mindre fleksibilitet eller ta bort moglegheiter som er der i dag. Det ville tvert imot bety fleire barnehageplassar i botnen, noko som ville gjere at endå fleire kommunar kanskje kunne leggje noko til dei nasjonale rettane. Grunnen

til at dei kan det i dag, er at dei har det moglegeheitsrommet.

Mitt andre spørsmål er ganske enkelt, for eg trur – eg håpar i alle fall – at uavhengig av modell kan vi verte einige om at viss fleire foreldre raskare skal få barnehageplass, krevst det fleire barnehageplassar.

Er det ambisjonen til kunnskapsministeren at det i dei neste budsjetta skal verte fleire barnehageplassar i Noreg, ikkje færre?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:40:05]: Jeg har lest representanten Solhjells bok om budsjettarbeid i regjeringen, som er veldig interessant å ha med seg. Kunnskapsministeren har store ambisjoner, men dette skal også gjennom budsjettbehandling i regjeringen. Men det er helt åpenbart at bare om vi skal opprettholde den rettigheten vi har i dag, vil vi måtte bygge flere plasser når barnekullene øker. Det er umulig å se for seg at man skal få mer fleksibilitet hvis ikke kommunene også har mulighet til faktisk å få det til. Det mener jeg er et viktig poeng.

Det er bare én ting jeg har lyst til å nevne, og det er at det også er viktig med prioriteringer. Vi sløyfet forslaget om to opptak. Vi fikk 300 mill. kr ekstra til etter- og videreutdanning av lærere – en forskningsinnsats ekstra på 300 mill. kr. Det er klart at det ikke akkurat er i barnehage-sektoren, men det er viktige investeringer for Norge som land.

Arild Grande (A) [12:41:11]: Statsråden er i flere svar i replikkordskiftet opptatt av å vise til det han kaller virkelighetens verden. En av dem som lever i virkelighetens verden – vil jeg tro – er byråd i Bergen, Harald Victor Hove, som er ute i Bergens Tidende og forteller om hvordan virkeligheten oppleves for en kommune av en viss størrelse. Der ser vi at Bergen fikk et kutt på i overkant av 18 mill. kr.

I forrige uke kom søkertallet for barnehagene, og i Bergen går søkerantallet opp, med 65 flere enn året før – en økning som er stikk i strid med de antagelsene regjeringen har lagt opp til, og som ikke blir dekt opp av de bevilgningene de har fått. Da blir spørsmålet: Vil regjeringen kompensere kommunene der hvor foreldre faktisk har brukt sin valgfrihet og heller valgt barnehageplass enn kontantstøtte?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:42:09]: Jeg skal unnlate å kommentere hvorvidt Bergens skolebyråd alltid lever i virkelighetens verden – jeg kjenner ham godt. Men det er et godt poeng.

En beregning i et budsjettarbeid vil alltid være en beregning, og forutsetningen for den beregningen – som i utgangspunktet ikke er noe annerledes enn den de rød-grønne har brukt – er at om man øker kontantstøtten og gjør den ordningen litt mer gunstig, vil flere ta kontantstøtte og færre søke om barnehageplass. Det har vært normen og utgangspunktet, som også har godt forskningsmessig belegg. Men det er en beregning, og vi vet ikke om man treffer med 100 pst. sikkerhet.

Men f.eks. i 2012, da det også var en omlegging av kontantstøtten, fikk kommunene overkompensert for det, viste

det seg i ettertid – ca. 400 mill. kr, hvis jeg ikke husker feil. Det var da ikke naturlig for staten å trekke inn de pengene igjen, da lot man kommunene beholde for mye. Så det er ingen tradisjon for at staten i utgangspunktet legger noe annet enn beregningene til grunn.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:43:28]: Verden står ikke til påske. Høyre snakker igjen om barnehager, dog med mild tvang, gjennom debatten om dette representantforslaget. Før valget snakket Høyre mye om barnehager, og de ga i fleng inntrykk av at det var «quick fix» å få på plass både et fleksibelt og et mulig løpende opptak. Men siden september, og spesielt etter at de la fram sitt budsjett, har det vært merkelig stille.

Derfor må jeg si at jeg har vært spent på hva de skulle legge opp til for å sikre flere barnehageplasser, men her skuffer regjeringen. At jeg er skuffet, bekymrer nok verken statsråd eller regjeringspartier, men de bør være klar over at det er en del småbarnsforeldre som er skuffet over handlingen.

Den rød-grønne regjeringen startet opptappingen til to opptak, noe Høyre og Fremskrittspartiet tidlig gikk ut og karakteriserte som defensivt. Da lurte jeg på hva den nye regjeringen karakteriserer sin egen innsats som. Offensiv barnehagepolitikk er neppe stikkordet, og valgfriheten for mange i tiden framover vil nok bli kontantstøtte eller kontantstøtte.

Ib Thomsen (FrP) [12:45:17]: Representanten Mandt fra Arbeiderpartiet etterlyste at nå måtte regjeringspartiene stå fram. Jeg er sågar villig til å gi dem et ansikt: Vi ønsker nå et fleksibelt barnehageopptak.

Fremskrittspartiet sto også bak barnehageforliket sammen med flere partier her i Stortinget, og var veldig fornøyd med det. Fremskrittspartiet var også med på å kjempe for full barnehagedekning, og vi klarte det sammen med de private barnehagene. Vi klarte det sammen, gjennom et samarbeid med de private. Uten dem hadde vi ikke klart det. Det satt langt inne hos Arbeiderpartiet og SV å samarbeide med de private barnehagene den gangen, men vi hadde ikke noe valg. Men vi klarte å få full barnehagedekning.

Den sittende regjering ønsker – som jeg sa – løpende opptak. Men vi ønsker også kunnskap om hvordan vi skal løse dette på best mulig måte sammen med kommunene – ikke at det skal styres ovenfra og ned. Dette skal vi gjøre sammen med kommunene. De rød-grønne kommer nå – etter åtte år i regjering, etter at de har tapt valget – med et forslag om å ha to årlige barnehageopptak. Ja, det er en rørende utålmodighet hos de tidligere rød-grønne. De har hatt åtte år på seg til å finne løsningen. Nå ser den tidligere regjeringen løsninger, de ser lyset, og på meg virker det som om de også har de beste løsningene. Men det var nettopp i regjering de kunne ha løst dette, men da valgte de ikke å gjøre det.

Det er tusenvis av barnehager rundt omkring i kommunene som etter åtte år med de rød-grønne ikke har løpende opptak. Noen kommuner har prioritert det, og noen kommuner har klart det. Men for oss er det også viktig at man diskuterer innhold i barnehagen, kvalitet i barnehagen, og ikke minst at kommunene også likebehandler kommunale og private barnehager. Noen kommuner gjør denne praktiseringen veldig bra og har fått til disse løpende opptakene.

Kommunene har en utfordring som vi må hjelpe dem med. Derfor må vi komme i dialog, derfor må vi finne løsninger. Det skal ikke være sånn framover – og det er det jeg vil gi ansikt til – at man må føde barn på rett dato for å kunne få barnehageplass i Norge. Dette skal vi løse sammen med kommunene.

Svein Harberg (H) [12:48:33] (komiteens leder): I Norge har vi gode barnehage tilbud. Vi har et godt utdanningstilbud. Det er veldig bra, men jeg er veldig glad for å være del av en regjering som vil mer, som hele tiden vil ha oppmerksomhet omkring kvalitet og innhold, både i barnehage og utdanning, og at det prioriteres i budsjettarbeidet.

Kvalitet dreier seg om å få på plass kvalifisert personale, det dreier seg om å få utdannet nok personale, det dreier seg om etter- og videreutdanning og påbygging for det personalet som er i barnehagene, og det dreier seg om å få på plass et tilbud av barnehager som representerer et mangfold i form og innhold. Det er kvalitet.

Vi har også vært innom et annet tema, og det er likebehandling av de offentlige og private barnehagene. Det er også et grep når det gjelder kvaliteten. Som jeg minnet om i sted, er det andre som har lovet at det skulle være på plass. Denne regjeringen har tatt det første skrittet på den siste biten som sto igjen for å få det på plass, og vi mener at likebehandling er viktig også for å sikre kvalitet i den private sektoren. Jeg har lagt merke til at i dag er viktigheten av økt kvalitet i tilbudet tydelig degradert, spesielt av Senterpartiet. Det med kvalitet er ikke noe å snakke om – nå er det to opptak det dreier seg om.

Så var det for så vidt godt at Solhjell bekreftet at de hadde brutt løftene sine fordi både antall plasser og kvalitet og innhold var viktigere. En måtte altså prioritere. For oss og er det viktig å prioritere og å sikre kvaliteten.

Så har vi fått tydeliggjort et klart skille. Jeg kunne nesten ha frafalt denne delen av innlegget mitt, for statsråden sa det så godt: De rød-grønne omtaler denne saken som om det finnes én løsning, og nå har de én løsning til som skal gjelde for alle. Jeg sliter veldig med å forså at når det er så riv ruskende galt å ha én bestemt dato, er det knallbra hvis vi får to bestemte datoer.

Så må jeg innrømme: Jeg har en del barn selv. Jeg tenkte ikke på datoen. Det må jeg bare innrømme. Vi får barn fordelt litt utover, og det bør vi ta hensyn til i barnehage tilbudet vårt.

Presidenten: Presidenten mener at det er fint med innrømmelser.

Arild Grande (A) [12:51:48]: Jeg synes i grunnen det har vært en litt merkelig forestilling fra høyrepartiene i

denne debatten. Når vi sier at vi har et mål om å gjøre barnehageopptaket mer fleksibelt for småbarnsfamiliene gjennom å bevege oss fra ett årlig barnehageopptak til to årlige barnehageopptak, sier andre – og da høyrepresentantene – at vi skulle ha gått mye lenger. Men så går de jo i stikk motsatt retning. Man reduserer med 7 000 barnehageplasser bare i 2014, man øker prisene, og man reverserer våre skritt i retning av mer fleksibelt opptak. Derfor framstår det noe underlig at man påstår at man vil gå mye lenger enn det som dette forslaget og det som den rød-grønne regjeringen la opp til, når man i realiteten går den andre veien.

De som er skadelidende i dette, er jo småbarnsfamiliene, som ikke får den fleksibiliteten de trenger til å få barnehageplass når de trenger det, og muligheten til å kombinere jobb og omsorg.

Utvidelse av antall barnehager og retten til barnehageplass har vært et av de største frihetsprosjektene innen familiepolitikken i moderne tid. Plass i barnehage er viktig for barna selv – når det gjelder læring senere i livet, når det gjelder muligheten til å tilegne seg språk, motoriske ferdigheter, sosial omgang osv., og vi vet etter hvert stadig mer om hvor viktig barnehage og et godt førskoletilbud er for læring senere i livet.

Men også for foreldrene handler dette om frihet, for folk flest ønsker å jobbe. Dette ser vi nettopp i eksemplet fra Bergen, som jeg viste til i mitt spørsmål til statsråden. Det er ikke slik at foreldrene nødvendigvis velger det som regjeringen ønsker at de skal velge, nemlig kontantstøtte foran barnehageplass. Tvert imot: Ifølge regjeringens antagelser i budsjettet går jo antallet søkere opp, og da blir det vanskelig for kommunene. Bergen er ikke noe enestående eksempel; vi har lignende eksempler fra Elverum, Malvik, Tønsberg, Oslo, Skien, Lillesand, Fredrikstad, Larvik, Kristiansand, Gjøvik – og listen blir lengre og lengre over kommuner som kommer til å slite med dette. Jeg mener regjeringen burde ha varslet at de kommer tilbake i revidert budsjett med en vurdering av om kanskje disse kommunene bør kompenseres når foreldrene ikke velger sånn som regjeringen har lagt opp til. Høyresidens valgfrihet er jobb eller omsorg, mens vår valgfrihet er jobb og omsorg.

Mette Tønder (H) [12:55:13]: Dette har vært en spennende debatt. Det er klart at denne regjeringen er for å få på plass en fleksibel opptaksløsning for foreldre og barn, og det er jeg innmari fornøyd med. Samtidig får vi sterk kritikk fra de tidligere regjeringspartiene fordi dette ikke kan gjøres raskt nok. Dette er litt spesielt all den tid de brukte åtte år på ikke å gjøre noe, og når de først gjorde noe – etter å ha tapt valget – sendte de størsteparten av regningen til den neste regjeringen. De sendte også over sluttregningen for full likebehandling, for det var også et løfte som de ikke holdt. Og forslaget om to opptak, som de jo bare foreslo en startbevilgning til, ga heller ikke den nødvendige fleksibiliteten.

Vi er enig i at dagens rettighetsbestemmelse kan virke urimelig for dem som har barn som fyller ett år 1. september, men vi må få løsninger som passer for kommunene,

og det å satse på to opptak vil jo føre til at noen barn – de som fyller ett år rett etter andre opptak – må vente til de er halvannet år. Så dette løser altså ikke utfordringene.

Jeg leste akkurat i magasinet barnehage.no, hvor ansatte i barnehagen har uttalt seg om jobben sin. Noen av overskriftene var: «Opplevs meningsfylt», «Den beste jobben», «Tenk så heldige vi er», «Et privilegium». Det er viktig at vi får en høy grad av fleksibilitet, men når jeg leverer det mest dyrebare jeg har, over til barnehageansatte, er jeg glad for at de som tar vare på henne, har disse holdningene. Da blir kvalitetsarbeidet og satsingen på de ansatte det aller viktigste for meg.

Rigmor Aasrud (A) [12:57:18]: Nå synes jeg regjeringspartiene kunne slutte å skyldte på den forrige regjeringen for at de ikke klarer å gjennomføre valgløftene sine. Vi bygde 62 000 nye barnehageplasser, og det er jeg veldig stolt av, og det er ikke til hinder for at regjeringen kan gjennomføre den politikken man gikk til valg på.

Det har vært interessant å høre på det representanter fra regjeringspartiene sier: Ja, men vi har egentlig ikke gjort noe annet enn det dere gjorde, for da dere økte kontantstøtten, tok dere ned barnehageplassene også. Ja, det er for så vidt en indre logikk i det, men det er jo ikke disse plassene vi egentlig prater om. Dèt skjedde etter at regjeringspartiene hadde forhandlet med Kristelig Folkeparti, men det var regjeringen som la fram en tilleggsproposisjon der man kuttet 2 900 barnehageplasser. Det var de plassene som skulle bidra til den fleksibiliteten – og da ikke for de ungene som fikk økt kontantstøtte, men det er faktisk flere andre barn som ikke er omfattet av barnehageretten, som trenger barnehageplass.

Vi kan konstatere at den nye regjeringen har prioritert de private barnehageeierne foran barnehageungene. Hvis vi skal få til den fleksibiliteten som flere fra regjeringspartiene etterlyser og sier skal komme, er jeg helt sikker på én ting: Det er ikke mulig å få til den fleksibiliteten uten at det blir flere barnehageplasser. Det nytter ikke å si at man skal snakke med kommunene for å finne ut hvordan dette blir. Svaret fra Kommune-Norge kommer til å bli: Vi trenger flere barnehageplasser. Det nytter heller ikke å dytte byråkratiet foran seg, for skal vi få til mer fleksibilitet for de barna som ikke har barnehageplass i dag, må det være flere barnehageplasser der.

Jeg er enig i at vi skal satse på kvalitet, og det har vår regjering gjort. Det synliggjorde vi i barnehagemeldingen. Der synliggjorde vi også hvordan vi hadde tenkt å nå økt barnehagedekning for dem som er født etter 1. september, så det burde ikke komme som en overraskelse på noen i denne salen at vi hadde planer om det.

Men det blir litt hult at når man skal satse så mye på kvalitet, legger man inn 10 mill. kr ekstra til kvalitetsarbeid i barnehagene, for det er over 6 000 barnehager i Norge, og de får da rundt 1 500 kr hver. Og hvis dèt er det høyrepartiene skal satse når det gjelder kvalitet i barnehagene, ja, da kommer det til å gå veldig lang tid før de har funnet fram til en modell som gjør at de kan få den fleksibiliteten de sier at man skal ha. Det er langt mellom de nye ideene i denne saken.

Sonja Mandt (A) [13:00:27]: Først vil jeg si at dette har vært en fin debatt, for den tydeliggjør veldig godt de politiske skillelinjene når det gjelder familiepolitikken vi ønsker. Vi vil være foroverlente og moderne, mens høyresiden ønsker å gå bakover i tid.

Vi har hørt innlegg fra flere om at de må ha et større kunnskapsgrunnlag. Det har vært gjentatt i det uendelige, og jeg skjønner godt behovet for å kunne forsvare det ut ifra det. Men den kunnskapen hadde de tydeligvis i fjor.

Vi er enige om at vi skal ha fleksible opptak – fleksibilitet er viktig. Når Fremskrittspartiet og Høyre snakker om det, sier de at to opptak ikke er godt nok. Det er ikke fleksibelt nok. Nei, vi kan vel være enige om det: Målet er ikke det, men målet er å få til flere opptak i framtida. Det var starten på det vi gjorde.

Her er det en selvmotsigelse som er ganske vanskelig å forklare, for det vi gjorde, var å starte.

Fremskrittspartiet står her og sier at de vil ha full fleksibilitet. Men hvor står det? Det står ikke det i budsjettet, for der er det kutt.

Når Stordalen fra Fremskrittspartiet snakker om rovdrift på ansatte, vil jeg følge opp det representanten Aasrud sa: Hvis det drives rovdrift på ansatte i barnehagesektoren, synes vi det er alvorlig. Da må statsråden gripe inn og se på hva som egentlig er rovdrift.

Ja, denne representanten Mandt merker seg Fremskrittspartiets ønske om fleksibilitet, men det er kun et ønske. Men spør statsråd Horne, for hun hadde jo løsningsen i fjor da hun var representant. Hun hadde løsningen på hvordan det skulle gjøres, og da synes jeg kanskje at det er et godt tips til representanten fra Fremskrittspartiet at de må kunne prøve å se hva som egentlig lå i hennes kunnskap den gangen.

Hvis resultatet etter åtte år med vår regjering er så veldig dårlig, kan jeg ikke skjønne at det ikke går an å være med på et forslag om to barnehageopptak nå, jamfør det forslaget som nå ligger i innstillingen, om at vi sørger for innføring av to barnehageopptak i året i løpet av inneværende stortingsperiode. Det skjønner jeg ikke.

Med Fremskrittspartiet i regjering kan også representantene fra Fremskrittspartiet finne løsninger når det gjelder gode ønsker om fleksibilitet, men det er ikke gjort.

Jo, Arbeiderpartiet er opptatt av kvalitet. Det har blitt referert til Meld. St. nr. 41 for 2008–2009 Kvalitet i barnehagen. Vi har lagt fram en barnehagemelding, og vi har lagt fram en strategi for kompetanse for framtidens barnehageansatte og kompetanserekruttering.

Det er feil å si fra denne talerstolen at kvalitet, kompetanse og rekruttering ikke ble prioritert av den forrige regjeringa. Det ble det, men parallelt med det bygde vi ut flere barnehageplasser.

Jenny Følling (Sp) [13:03:33]: Når representanten Svein Harberg frå talarstolen seier at kvalitet ikkje er viktig for Senterpartiet, var eg nøydd å ta ordet, for det er feil.

Senterpartiet er oppteke av kvalitet i barnehagen, og det blei òg sagt i mitt innlegg. Derimot finn ikkje Framstegspartiet og Høgre undersøkingar som gjev indikasjonar på

at kvaliteten er blitt dårlegare på grunn av at kapasiteten er bygd ut. Det bør ein grunnkje betre.

Det sanne ansiktet når det gjeld handlekraft, er at det blei kutta 240 mill. kr i budsjettet så snart regjeringa fekk hand om det. Det er vanskeleg å følgje statsråden sitt resonnement om at to barnehageopptak skal gje mindre fleksibilitet enn eitt barnehageopptak når kommunane òg får meir pengar til å gjennomføre det. Då vil fleksibiliteten auke. Ein får rett på to opptak, kommunane får meir pengar til å handtere dette, og ein kan gjennomføre fortløpande opptak, i den grad kommunane har moglegheit til å gjennomføre det. Det vil gje auka fleksibilitet.

Svein Harberg (H) [13:05:08]: Jeg har et par kommentarer.

Først til Aasruds innlegg: Jeg noterer meg at Aasrud slår fast at å likebehandle barna i offentlige og private barnehager, ikke er å satse på barna. Det synes jeg er et underlig resonnement. Når vi gir penger til de private barnehagene, går de altså til eierne, men når vi gir penger til de offentlige barnehagene, går de altså til barna. Det er ikke min oppfatning av virkeligheten.

Det var også litt underlig, men det får bare henge der, at Aasrud bekrefter – og det tror jeg henne på – at Arbeiderpartiet er opptatt av kvalitet og satser på kvalitet. Likevel var det angivelig altfor dårlig av oss da vi la 10 mill. kr på toppen av det som Arbeiderpartiet ville gi. Logikken i dette er det litt vanskelig å forstå.

Mandt sa i sitt første innlegg at Høyre har vært for to opptak, og hun antydte at hun forventet at vi skulle stemme for det her. Jeg vil bare presisere at vi aldri har vært for to opptak.

Det er mange her som har omtalt de 240 mill. kr som den rød-grønne regjeringen la inn i budsjettet, som opptrapping til to opptak, og at dette var starten. Jeg har ringt rundt til mange kommuner, og ingen av dem ser det som starten på to opptak. Enten har man to opptak eller så har man ikke to opptak.

Kommunene var veldig glade for å få de 240 mill. kr, for dem kunne de ikke bruke til å få til to opptak i år. Så det var i grunnen frie midler. Derfor var det fryktelig brutalt at de pengene forsvant når de hadde forberedt sitt budsjettarbeid basert på den rød-grønne regjeringens forslag. Men alle som jeg har spurt, bekrefter at hvis man skal ha to opptak, må man ha to opptak, og det koster 1,5 mrd. kr. Det blir altså ingen barnehageplasser i 2014 med de pengene. Det var nok ikke reelle barnehageplasser det ville utløse.

Det siste jeg vil si, er at det har vært harselert over at vi skulle innhente kunnskap om hvilken fleksibilitet som er i barnehagene i dag. Det må man gjerne harselere over hvis man vil. Vi spurte etter dette gang på gang hos den forrige regjeringen. Vi fikk ikke svar. Vi innhenter opplysninger. Vi opplever at det er mye fleksibilitet og gode løsninger. Statsråden har lovt at han har ambisjoner om å kjempe for barnehagene i budsjettarbeidet. Jeg har ambisjoner om å kjempe overfor statsråden om at vi får gitt kommunene økte muligheter for fleksibilitet, for her skal det lages lokale tilpasninger. Det er det kommunene som kan gjøre.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:08:13]: Jeg er enig med representanten Grande i én ting, nemlig at dette har vært en litt rar forestilling. Men jeg tror nok at representanten Grande og jeg ikke er enige om hvem det er som spiller rart. Jeg synes kanskje SV og flere andre fremstår i en slags befrielsesrus etter et oppløst fornuftsekskap.

Det som var vanskelig i åtte år, har plutselig blitt veldig enkelt. Jeg tror ikke – hvis man er helt ærlig – at det er sånn.

Det blir sagt at vi skjuler oss bak begreper som «kvalitet», som f.eks. Utdanningsforbundet sier at kommer til å gå ned med dagens forslag. Det blir sagt at vi skjuler oss bak begreper som «likeverdig behandling», som er et brutt løfte fra den forrige regjeringen. Og det blir sagt at vi skjuler oss bak «kunnskapsinnhenting».

Vi vet at vi ikke har den kunnskapen vi trenger, og som representanten Harberg var inne på, har vi spurt flere ganger uten å ha fått den. Det finnes ikke offentlig statistikk over hvor mange søknader det er om barnehageplasser. Det finnes ikke statistikk over hvor mange kommuner som har løpende opptak eller plassgaranti. De tallene og den kunnskapen finnes ikke, og at det å skulle hente inn det skal være å skjule seg bak noe, synes jeg virker lite grunn eiendommelig.

Altså: kvalitet, likeverdig behandling og kunnskapsinnhenting.

Vi vil også se på barnehageopptaket, og det siste begrepet som det lekes litt med fra flere av de rød-grønne, er «fleksibilitet». Men fleksibilitet er jo nettopp det: Vi kan ikke ha én løsning for alle. Jeg nevnte det i sted og kan gjerne gjenta det: Det finnes kommuner som i dag gjør det på ulike måter, og det å skulle tvangsinnføre én løsning for alle, er ikke fleksibilitet. Vi skal i stedet hente inn kunnskapen og lære av de kommunene som gjør det på andre måter og la kommunene styre det selv etter hvert.

Avslutningsvis vil jeg også si at jeg er helt enig med min kollega, representanten Harberg, at datoen nok ikke er det man har fremst i hodet mens barna skapes. Det er nok fleksibilitet man fokuserer på akkurat da.

Morten Stordalen (FrP) [13:10:33]: Dette har vært en rørende debatt å høre på. Det har vært sagt mye interessant fra talerstolen og særs fra den forrige regjeringen. Vi kunne høre Bård Vegar Solhjell fra SV si i sitt innlegg at den forrige regjeringen måtte få på plass rett til barnehageplass, så måtte de gjøre noe med prisen, så var det likebehandling, og først da begynte ting å skje. I min historiebok, og antakelig i dette husets historiebok, var det vel strengt tatt Bondevik-regjeringen som innførte dette, etter press fra Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet. Da kommer jeg til Arbeiderpartiet, som i 2002 egentlig var imot denne avtalen, men man måtte vel skjote seg på, for man kunne ikke stå på utsiden av den opposisjonen den gangen.

Når det gjelder det å gjennomføre løfter, sto representanten Rigmor Aasrud på denne talerstolen i stad og sa at regjeringspartiene nå måtte slutte å skyldte på den forrige regjeringen – løftebrudd og det ene og det andre. Så vidt

jeg kan se av historieboken, og den er ikke så gammel heller, var det vel den nye regjeringen som måtte sørge for full likebehandling av barnehagene. Med hensyn til barnehagedebatten i Norge, har det de senere år, så vidt jeg kan huske, også vært veldig mye fokus på at det var først når man fikk tilnærmet full barnehagedekning, at man skulle ta de private barnehagene. Rundt om i hele Kommune-Norge var det – i hvert fall etter regjeringspartiernes syn – veldig viktig å ta de private barnehagene, fordi ifølge disse partiene var private barnehager mest opptatt av profitt og ikke av å drive gode barnehager. Den første barnehagen i Norge var, ifølge historieboken, privat, og den lå i Trondheim. Det var private løsninger også den gangen, på slutten av 1800-tallet. Jeg tror faktisk det gikk veldig bra.

Når representanten Grande sier at Arbeiderpartiet nå er for jobb og omsorg, må det være noe nytt. Hvis man nå har et annet syn, hvorfor gjorde man ikke det i de åtte årene da alle skulle med? Det blir spørsmålet. Så kan jeg ikke dy meg: På arbeiderpartirepresentanten høres det også ut som om denne regjeringen ikke prioriterer kvalitet, ikke er opptatt av kompetanse og kvalitet. Da må det ha vært svært dårlig det budsjettet den forrige regjeringen gikk av på, for denne regjeringen økte kompetansebevilgningen med 10 mill. kr, i tillegg til at vi ikke tar en opptrapping til to barnehageopptak. Da må det være svært dårlig det den forrige regjeringen leverte, og jeg er stolt over å tilhøre en Høyre-Fremskrittsparti-regjering som ønsker kunnskap og kompetanse.

Til slutt: Sonja Mandt fra Arbeiderpartiet mente det burde komme fram dersom det var så ille for barnehage-sektoren når det gjelder de ansatte. Da ber jeg også representanten Sonja Mandt lese høringssvaret til komiteen om budsjettet fra i fjor høst.

Arild Grande (A) [13:13:56]: Først til foregående taler, som er så imponert over regjeringen som klarte å bevilge 10 mill. kr til kvalitet i barnehagene på landsplan. Vi kan jo sette det sammen med at regjeringen kutter, bare for Bergen, 18 mill. kr, noe som vil redusere antallet barnehageplasser. Det er klart at om du spør folk som i dag ikke har barnehageplass, om de føler at regjeringen svarer på det som er deres reelle behov, tror jeg svaret er ganske åpenbart.

Under statsrådens innlegg noterte jeg meg et ganske fiffig forsøk på å skrive historien sånn som man ønsker det, når han understreket at dagens opptaksregler er akkurat lik opptaksreglene slik de var i 2013. Det er riktig, det, men det skyldes jo regjeringen, for regelverket kunne faktisk ha sett ganske annerledes ut, om det ikke hadde vært for at regjeringen kuttet vårt forslag om å øke bevilgningene med 242 mill. kr, som ville ha utvidet fristen fra 1. september til 1. november. Det blir jo født noen unger i den perioden også, og de unge står uten rett til barnehageplass av én grunn, nemlig at Høyre og Fremskrittspartiet heller ville bruke pengene på noe annet. Røe Isaksen snakker videre om at det ville ha vært så utrolig rigid og byråkratisk å ha to årlige opptak. Spørsmålet er om det er mindre rigid å ha ett

årlig opptak, som jo er regjeringens svar på problemstillingen.

Svein Harberg er oppe på talerstolen og påstår at regjeringen jobber iherdig for å få mer fleksibilitet for småbarnsforeldrene. Da kan man spørre foreldrene: Er reversering av forslaget om å utvide retten til barnehageplass til unger født før 1. november, som tidligere var 1. september og som fortsatt er 1. september, et skritt i riktig retning, eller i den andre retningen? Vi kan spørre småbarnsforeldre i Bergen: Er et kutt på 18 mill. kr starten på et mer fleksibelt opptak, eller er det et skritt i en helt annen retning?

Jeg vil gjenta det jeg utfordret statsråden på, og som jeg egentlig ikke har fått noe særlig svar på, nemlig hvordan man vil håndtere de kommunene som har innbyggere som velger noe annet enn det regjeringen har lagt opp til, nemlig barnehageplass framfor kontantstøtte – for Bergens del alene, minus 18 mill. kr. Tvert imot har statsråden sagt at det ikke er noen tradisjon for at man kommer i etterkant og gjør den typen grep. Det som står igjen fra debatten som den store nyheten, er nemlig at regjeringen varsler at det ikke blir tale om å kompensere kommuner som har gått på en smell, takket være feilberegning fra regjeringen.

Rigmor Aasrud (A) [13:17:10]: Det var representanten Harberg som fikk meg til å ta ordet på nytt, for det som står igjen etter denne debatten, er at vi har noen felles ambisjoner om at flere skal få muligheten til å ha ungene sine i barnehage. Vi hadde en regjering som gikk til valg på nye ideer og bedre løsninger. Dette hadde vært en utmerket debatt hvis regjeringen hadde sagt noe om hva de nye ideene og de nye løsningene var på barnehagefeltet, men det vi har hørt, er snakk om at man må utrede mer, man må lage et byråkrati for å finne ut hvem som har fleksible ordninger, som har to opptak osv. Man skal altså lage et byråkrati for å finne ut det som er det helt opplagte: Dersom flere unger skal få barnehageplass, må kommunene settes i stand til å bygge de barnehageplassene.

Det som står igjen, er at, ja, man har økt bevilgningene til kompetanse med 10 mill. kr. Det er bra. Vi økte dette budsjettet med 40 mill. kr. Jeg tror vi alle sammen er enige om at det er bra. Men det som er sluttstreken i denne debatten, er jo at vi bruker 700 mill. kr mindre på barnehage, penger som er brukt til skattelette og andre ting som høyre-regjeringen setter foran ungene, og det synes jeg er beklagelig.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:18:47]: Takk for en god debatt.

Jeg skal forsøke ikke å være polemisk og ikke forlenge debatten. Jeg vil bare understreke to ting. Det ene er: Når jeg sier at i verste fall blir en ordning med to opptak mindre fleksibel, gjelder det i de kommunene som i dag har et mer løpende opptak. Det er det ganske mange kommuner som har. Det er klart at i de kommunene der det er stort fleksibilitet med hensyn til barnehageopptak, vil en ordning med to opptak i verste fall kunne bety mindre fleksibilitet hvis den innføres.

Det andre er at jeg beskrev simpelthen hva som var historien om beregninger, også under den rød-grønne regjeringen. Hva regjeringen gjør kommer man tilbake til Stortinget ved revidert budsjett og budsjett. Men historisk – iallfall de siste åtte årene, og sikkert før det også – er det den situasjonen jeg beskrev, som har vært tilfellet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:19:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i gjeldsordningsloven og dekningsloven mv. (Lovvedtak 41 (2013–2014), jf. Innst. 144 L (2013–2014) og Prop. 155 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 7 [13:20:07]

Stortingets vedtak til lov om endringer i adopsjonsloven mv. (Lovvedtak 42 (2013–2014), jf. Innst. 143 L (2013–2014) og Prop. 171 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [13:20:31]

Stortingets vedtak til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og eiendomsmeglingsloven mv. (klagenemndbehandling, oppgjør av eiendomshandler mv.) (Lovvedtak 43 (2013–2014), jf. Innst. 116 L (2013–2014) og Prop. 188 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

I Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling gjøres følgende endring:

Tore Hagebakken velges som varamedlem i stedet for Odd Omland for den resterende del av stortingsperioden.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I Stortingets delegasjon til Nordisk råd gjøres følgende endring:

Kåre Simensen velges som varamedlem i stedet for Fredric Holen Bjørdal.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Sveinung Rotevatn satt fram to forslag på vegne av Venstre. Forslagene er gjort tilgjengelig for representantene.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget anmoder Stortingets presidentskap om å utarbeide forslag til en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en registreringsordning for dem som oppsøker den politiske ledelsen i departementene eller på Statsministerens kontor på vegne av seg selv eller andre for å påvirke regjeringen i saker som er til behandling.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 104 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.49)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:4 (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for innføring av to årlige barnehageopptak i løpet av inneværende stortingsperiode.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 67 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.30.43)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:10 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Torgeir Knag Fylkesnes om innføring av to barnehageopptak i året – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 6–8

Presidenten: Sakene nr. 6–8 er andre gangs behandling av lover og gjelder lovvedtakene 41, 42 og 43.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til noen av sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 9 [13:31:28]

Referat

1. (186) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endring i pasientskadeloven (institusjon under den kommunale helse- og omsorgstjeneste) (Lovvedtak 36 (2013–2014))
 2. lov om endringer i lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger (Lovvedtak 39 (2013–2014)) – er sanksjonert under 21. mars 2014
 Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (187) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å stanse tildelingen av nye blokker i den 23. konsesjonsrunden på norsk sokkel (Dokument 8:39 S (2013–2014))
3. (188) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å trekke Statoil ut av tjæresandvirksomhet i Canada (Dokument 8:40 S (2013–2014))

Enst.: Nr. 2 og 3 sendes energi- og miljøkomiteen.
4. (189) Endringer i åndsverksloven (gjennomføring av endringer i EUs vernetidsdirektiv) (Prop. 54 L (2013–2014))

Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
5. (190) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Ketil Kjenseth, Pål Farstad og Trine Skei Grande om etablering av en helsemyggordning (Dokument 8:38 S (2013–2014))

Enst.: Sendes finanskomiteen.
6. (191) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen og Snorre Segrestad Valen om effektiv håndhevelse av forbudet mot reservasjon for leger (Dokument 8:37 S (2013–2014))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
7. (192) Endringer i tinglysingsloven mv. (elektronisk tinglysing) (Prop. 53 L (2013–2014))

Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (193) Melding for året 2013 fra Sivilombudsmannen (Dokument 4 (2013–2014))
9. (194) Særskilt melding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) om utvalgets undersøkelse av påstander om politisk overvåking og PSTs bruk av Christian Høibø som kilde (Dokument 7:2 (2013–2014))

Enst.: Nr. 8 og 9 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
10. (195) Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Bosnia-Hercegovina og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Bosnia-Hercegovina, begge av 24. juni 2013 (Prop. 52 S (2013–2014))

Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så er ikke skjedd.

Møtet hevet kl. 13.33.